

TWENOT

**TWEEDE
NEDERLANDSE
ORGANISATIE VAN
TANKHOBBYISTEN**

DE TANK

184

Februari 2007

In dit nummer o.a.:

M40 GMC

FAUN "KRAKA"

T34/57

Airborne musea

DE TANK

TWEede Nederlandse Organisatie van Tankhobbyisten.

DE TANK is een tweemaandelijks uitgave van de vereniging TWENOT. Zij wordt aan alle leden gratis toegezonden. In de rubriek VRAAG & AANBOD kunnen leden niet-commerciële advertenties plaatsen.

Copy voor DE TANK moet uiterlijk de vijftiende van iedere oneven maand bij de redactie zijn. Bij aanlevering van copy op discette of per email: Word 6.0 Digitale foto's: tenminste 300 dpi.

Internet: <http://www.twenot.nl>; e-mail: twenot@twenot.nl; ISSN: 1382-8991

BESTUUR:

Voorzitter

Marc van Etten,

Vice-voorzitter

Marcel von Hobe,

Secretaris + speciale activiteiten

Marc Tempels,

Penningmeester

Kees Blijleven,

Website

Rob Plas,

Lid

Jan Willem Stokkers,

REGIOCOÖRDINATOREN

Noordwest Nederland:

Jan van Veen,

Noordoost Nederland:

Wim Oldekamp,

Midden Nederland:

Peter Vierhout,

Zuidwest Nederland:

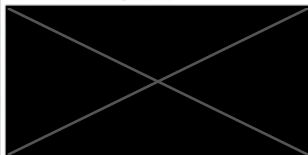
Bert Lindeboom,

Zuidoost Nederland:

Vacant

SECRETARIAAT

Marc Tempels

REDACTIE

Jan van Veen

Kees Blijleven

LIDMAATSCHAP per kalenderjaar: t/m 18 jr € 11,50; > 18 jr € 14,-; buitenland € 20,50

Betaling op postbank 3026112 t.n.v. TWENOT, Heiloo (IBAN: NL23 PSTB 0003026112 BIC: PSTBNL21)

HET GEHEEL OF GEDEELTELIJK OVERNEMEN VAN ARTIKELEN EN/OF AFBEELDINGEN IS TOEGESTAAN NA (SCHRIFTELIJKE) TOESTEMMING VAN DE REDACTIE.

DE REDACTIE IS NIET AANSPRAKELIJK VOOR EVENUELE ONJUISTHEDEN OF OMISSIES IN DE TANK EN IS NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD VAN DE AAN HAAR GELEVERDE KOPIJ. ZIJ BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR INGEZONDEN STUKKEN ZONDER OPGAVE VAN REDENEN TE WEIGEREN, IN TE KORTEN OF INHOUDELIJK TE WIJZIGEN.

Foto's voorpagina

Foto boven: een M40 van C Batterij van het 204th Field Artillery Battalion vuurt op vijandelijke posities ten noorden van Yonchon, augustus 1951. Het voertuignummer op de zijkant van de romp ontbreekt (US Army).

Grote foto: een "Kraftkarren" tijdens een oefening.

In de perikelen rond de verkoop van een Sherman tank door Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum in Overloon ontstond op een gegeven moment de mogelijkheid dat TWENOT hierin als partij zou worden beschouwd. Om duidelijk te maken dat dit niet het geval is, heeft het bestuur onderstaande brief aan de directie van het museum gestuurd.

Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum
T.a.v. Dhr. J. van Berlo
Museumpark 1
5825 AM OVERLOON

Ulft, 11 januari 2007

Ons kenmerk: MT/98061

Uw kenmerk:

Geachte heer Van Berlo,

Recente ontwikkelingen geven ons als TWENOT bestuur aanleiding aan u en het bestuur van het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum het een en ander te verklaren c.q. nader toe te lichten.

Enige tijd geleden is er door een aantal personen op persoonlijke titel een petitie opgestart als reactie op de verkoop van een Sherman tank (Cookie) door het museum aan een aantal Canadese oorlogsveteranen om als monument te dienen in Italië. Via een item op de website van de TWENOT was het mogelijk op deze petitie in te tekenen, zoals dit later ook mogelijk was via meerdere andere nationale en internationale websites.

Recentelijk is in een aantal berichtgevingen in kranten en een radio-uitzending door omroep Brabant, de naam van de TWENOT in verband met de bedoelde petitie gebruikt. De indruk zou gewekt kunnen worden dat het initiatief voor de petitie vanuit de TWENOT als vereniging is ontstaan.

Het bestuur van de TWENOT wenst met klem te benadrukken dat dit initiatief niet door of namens de TWENOT als vereniging of het zittende bestuur is opgestart, echter door een aantal personen op persoonlijke titel.

Bovendien staan de verenigingsstatuten van de TWENOT een dergelijke actie niet toe.

Eén van de initiatiefnemers van de petitie, dhr. Bert Lindeboom, heeft ons medegedeeld dat hij inmiddels telefonisch contact met u heeft opgenomen om het bovenstaande te benadrukken en de omstandigheden te verduidelijken.

Het bestuur van de TWENOT wil middels dit schrijven, dat ook aan de leden kenbaar gemaakt zal worden, benadrukken dat deze ontwikkelingen voor wat haar betreft geen negatieve gevolgen behoeft te hebben voor de voortzetting van de verder altijd bevredigende samenwerking tussen de vereniging en het museum.

Tevens verzoeken wij u om deze brief ook kenbaar te maken aan de leden van het Museum bestuur.

Namens het voltallige TWENOT bestuur.

Met vriendelijk groet,

Marc Tempels
Secretaris TWENOT

AGENDA

- 3 februari : Regiodag Zuidwest, OorlogsVerzetsMuseumRotterdam
3 februari : Open Modelbouwdag, Sneek
17 februari : Bijeenkomst "Kleinschalige Bouwers" bij Johan Groen in Zeist.
17 februari : Regiobijeenkomst Noordwest Nederland bij Mol Plastic Modelbouw in Haarlem
24+25 februari : Modelbouwshow, Zeelandhallen, Goes
3 maart : 1° TWENOT bijeenkomst 2007, Wijkgebouw De SPIL in SNEEK
10 maart : Flanders Modelling Festival IPMS Antwerpen te Hoboken-Antwerpen (B)
17+18 maart : Wheels, Zwolle
24 maart : Regiomiddag Noord, Ureterp
24+25 maart : Jahrestreffen IMM, Münster (D)
9 juni : 2° TWENOT bijeenkomst 2007, Liberty Park, Overloon (onder voorbehoud)
23-25 maart : Jahrestreffen IMM, Munster (D)
13 oktober : 3° TWENOT bijeenkomst, Amersfoort (onder voorbehoud)

1° TWENOT bijeenkomst

De eerste ledenbijeenkomst van dit jaar vindt niet zoals gewoonlijk plaats in het Cavaleriemuseum in Amersfoort, maar in **Wijkgebouw De Spil, Molenkrite 169** in **SNEEK**. Vanwege een directiewisseling in Amersfoort konden we de afspraak niet tijdig rond krijgen, zodat we naar een andere locatie moesten uitzien. Een ruil tussen "Amersfoort" en "Sneek" was voor de hand liggend en kon dankzij een snelle actie van enkele van onze Friezen worden geëffectueerd.

Wijkgebouw De Spil in de wijk Tinga, gelegen aan de rondweg van Sneek is voor onze bijeenkomsten een zeer geschikt gebouw. De zaal is groot genoeg voor wedstrijd, show, en handel in één ruimte. Er zijn zo'n 40 tafels beschikbaar. Verder is er een goed gevulde bar en ruime gelegenheid met zitjes om de buit van de dag te bekijken en bij te praten met hobbyvrienden die je al een tijdje niet meer hebt gezien.

Wij (Regio Noordoost en bestuur) hopen dat veel Twenotters zullen meedoen aan de modelbouwwedstrijd, maar neem gerust ook modellen voor de showtafels mee! De ervaring heeft geleerd dat ook niet leden onder de indruk zijn van onze modellen.

Behalve voor de wedstrijd is er natuurlijk ook aandacht en ruimte voor "handel", waarbij op deze dag ook "**de particulier**" ruim aan bod kan komen. U mag alles (op hobbygebied natuurlijk) wat u wilt weggeven, ruilen of verkopen meenemen en aanbieden. Op één voorwaarde: neem van tevoren contact op met **Jan Frankema**   of **Wim Oldekamp** om dit te melden en te zeggen hoeveel tafelruimte u zou willen hebben. Zij doen dan hun best om uw wens te vervullen

(bedenkt daarbij wel dat we niet onbeperkt ruimte beschikbaar hebben).

Naast deze particuliere handelaren zijn natuurlijk ook onze professionele handelaren aanwezig.

ROUTE:

Vanuit Afsluitdijk/Bolsward:

Einde snelweg, bij de afslag Sneek RA richting Joure aanhouden. Derde verkeerslicht van de rondweg RA (dat is bij het eerste verkeerslicht na de spoorweg en de brug). Je ziet winkelcentrum C1000. Bocht links en wijkgebouw DE SPIL ligt naast de winkel, richting de school lopen, gele deuren door.

Vanuit Joure (Lemmer/Heerenveen):

Einde snelweg LA de rondweg op, richting Bolsward/Afsluitdijk/Leeuwarden. Derde verkeerslicht LA en ja hoor, daar is het winkelcentrum.

Vanuit Leeuwarden:

Vóór Sneek bij 1° rotonde RA de rondweg op. Richting Joure/Heerenveen aanhouden. Bij kruising Bolsward/Amsterdam rechtdoor rijden. Dan zelfde route als vanaf Afsluitdijk/Bolsward.

Parkeren kan voor de vroege vogels vlakbij het gebouw. Voor diegenen die wat later komen is er 100 meter verderop aan de linkerkant bij het voetbalveld ruim plaats. Ook is parkeren langs de weg toegestaan

Jahrestreffen IMM

Alle TWENOT leden worden door onze Duitse zustervereniging Interessengemeinschaft Militärfahrzeug-Modellbau (kortweg **IMM**) "*ganz herzlich*" uitgenodigd voor het Jahrestreffen 2007. Dit vindt plaats op **23, 24 en 25 maart**

AIRBRUSH
SERVICES ALMERE

Wij leveren alle airbrushmaterialen voor o.a.: Grafische toepassingen, modelbouw, nail-art, airbrush-tattoo's, face-make up, body-art en vele andere creatieve mogelijkheden. Zowel voor de beginnende- en gevorderde amateur als voor de veeleisende professional.

Alle airbrushmaterialen zijn op voorraad in onze winkel. U kunt ook eenvoudig via onze online-shop bestellen. Tevens vindt u ons op diverse grote modelbouwbeurzen in Nederland en België. Kijk op www.airbrush-services-almere.nl voor onze shop en de beursagenda.

Airbrush Services Almere
telefoon/fax 036-5331531

Operetteweg 26
info@airbrush-services-almere.nl

1323 VA Almere
www.airbrush-services-almere.nl

Dé airbrush specialist in Nederland.

in de zalen van het Restaurant & Soldatenheim "Zum Oertztal", Danziger Strasse 74-76, 29633 Münster.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 23 maart: vanaf 16.00 uur huishoudelijke zaken;
- 24 maart: tot 10.00 uur: opbouw
  - 10.00 tot 12.00 uur: begroeting en inschrijven voor de wedstrijd
  - 12.00 tot 14.00 uur: middageten
  - 14.00 tot 17.00 uur: workshops
  - 17.30 uur: bekendmaking winnaars + prijsuitreiking. daarna: opruimen
  - vanaf 19.00 uur: avondeten + "gemütliches Beisammensein"
- 25 maart: vanaf 10.00: bezoek aan het Panzermuseum Münster

De modelbouwwedstrijd kent de categorieën Modellen/Diorama's 1/16, 1/35, 1/48, 1/72 en 1/87. Er is een speciale categorie "Pioniere".

Overnachting is mogelijk in "Zum Oertztal"(05192-2351) en Hotel Kaiserhof, Munster (05192-98550). Verdere informatie bij Hans-Jürgen Erdmann

[redacted] en Stephan Rebehn [redacted]
[redacted]

REGIONIEUWS

Regio Noordwest

Regio Noordwest organiseert op **17 februari** van 12.00 tot 17.00 uur een regiomiddag.

Locatie: Showroom/Magazijn **Mol Plastic Modelbouw** (www.plasticmodelbouw.nl) aan de Zadelmakerstraat 64 in Velsbroek

Het gaat deze middag vooral om de modelbouw en de modellen zelf. Wat heb je gebouwd en hoe, welke technieken en/of hulpmiddelen heb je daarbij gebruikt, etc. Dus, neem een paar modellen mee. Klaar of nog niet klaar, het maakt vanmiddag niets uit. Modellen in bewerking zijn net zo interessant als modellen die al helemaal af zijn.

Meenemen dus, tot 17 februari!

Jan van Veen

Regio Midden

Bijeenkomst "Kleinschalige Bouwers".

Evenals voorgaande jaren organiseer ik bij mij thuis [redacted] Zeist) weer een bijeenkomst

"Kleinschalige Bouwers". Op **zaterdag 17 februari**, van **13.30 tot 16.30 uur**, is iedereen die zich tot deze categorie voelt aangetrokken van harte welkom op het onderstaande adres. Laat een ieder iets van zijn modellen (gereed of in aanbouw) meenemen, zodat er voor ons allen voldoende gesprekstof is.

Graag vóór 10 februari aanmelden; dit i.v.m. voldoende hapjes en drankjes.

Met vriendelijke groet en tot ziens,

Johan H. Groen

tel. [redacted]

Modelbouwavond in Utrecht

In navolging van het organiseren van een maandelijkse bouwavond in Zutphen, proberen enkele mensen in Utrecht zoiets ook van de grond te krijgen. Via het Twenot forum op de website is al een aantal positieve reacties gekomen en het zoeken naar een geschikte locatie is in volle gang. Indien er mensen zijn die het leuk vinden hun

modelbouwervaringen en/of -kunsten met andere modelbouwers te delen, dan verwijst ik die naar het Twenot forum. Mensen zonder internet kunnen verdere informatie krijgen via telnr [REDACTED]

Hopelijk tot ziens!

Nick Elias
Ronald Schoenmakers

Regio Zuidwest

Zaterdag 3 februari 2007 is er van 10.00 tot 17.00 uur een regioday in het **OorlogVerzetsMuseumRotterdam**. Evenals voorgaande keren zullen er demo's zijn van de verschillende takken van de militaire modelbouw, zoals air-brushen, figuren schilderen en werken met PE. Ook zal er weer een aardig aanbod aan handel zijn. Modellen zijn van harte welkom als gespreksstof en voor het bekijken en bespreken van de nodige tips en commentaren. Meebrengen dus!! Het geeft een beeld van het leven tijdens Duitse bezetting en is de moeite van het bekijken zeker waard.

De toegangsprijs is één euro voor leden (op vertoon van ledenpas) en twee euro voor niet-leden. Het adres is Veerlaan 82-92, Rotterdam-Zuid (Katendrecht), bij havennummer 1283. Dit nummer staat op de ANWB-borden.

Hoe kom je er?

Openbaar vervoer: Metro vanaf Rotterdam CS richting Spijkenisse, tot halte Wijnhaven. Dan bus 77 tot halte Rechthuislaan, die voor de deur van het museum is.

Auto: A15: Vaanplein richting Ahoy. Dan richting Erasmusbrug. Bij Metrostation Rijnhaven links de Brede Hilledijk op en Havennummer 1283 volgen.

A20: afslaan bij Terbregseplein richting Dordrecht en Van Brienoordbrug (A16). Rechts aanhouden en afslag 25 Centrum nemen. Maasboulevard en Boompjes volgen, linksaf over de Erasmus brug richting Rotterdam-Zuid. Bij Metrostation Rijnhaven rechtsaf de Brede Hilledijk op en Havennummer 1283 volgen.

Ook dan kom je uit voor de deur van het museum.

Voor meer informatie: **Bert Lindeboom**
Regiocoördinator

Modelbouwshow Goes, 24 en 25 februari 2007

Voor deze jaarlijks terugkerend show zoeken we standbemanning, voor één of beide dagen. Het is een leuke manier om medebouwers te ontmoeten en mensen te vertellen over je hobby. Op de stand is er mogelijkheid tot bouwen, wat vaak wel weer wat tips en trucs oplevert.

Aanmelden bij Bert Lindeboom, [REDACTED] of Marc Tempels, [REDACTED]

Regio Noordoost

I.P.M.S. & TWENOT

organiseren op **zaterdag 3 februari 2007**
een
**PLASTIC MODELBOUW OPEN
DAG**

Van 10.00 t/m 17.00 uur
Wijkgebouw De Spil
Molenkrite 169
(A7 Rondweg Sneek, afslag Tinga)
Sneek

TOEGANG GRATIS!

- Gebouwde modellen, figuren en diorama's
- Verkoopstands modelbouwdozen, boeken, tijdschriften, etc.
- Promotiestands van beide verenigingen
- Diverse demonstraties

Voor de jeugd liggen gratis bouwdoosjes klaar om ter plaatse onder begeleiding in elkaar te zetten

Informatie:

- Jan Frankema – tel. [REDACTED]
- Wim Oldekamp – tel. [REDACTED]
- Peter Wardekker – tel. [REDACTED]

Druk, druk, druk in de regio en daarbuiten. Open Modelbouwdag Sneek op 3 februari, onverwacht een wisseling van de TWENOT bijeenkomsten van Amersfoort en Sneek zodat we op 3 maart weer in de Spil in Sneek zitten en een week later alweer Antwerpen, waar we dit jaar nog zonder vignet heen kunnen. Hoe dat volgend jaar moet ?? De week na Antwerpen staat Wheels in Zwolle alweer op de agenda.

Door alle voorbereidingen dus weinig verslag en helemaal geen foto's. Alleen maar de mededeling dat de eerstvolgende bijeenkomst in Ureterp gepland staat op 24 maart a.s. Inderdaad weer een week na Zwolle. Ik ken hobby's waarbij je minder vaak uit kunt gaan.

Tot ziens op één of meer van de genoemde bijeenkomsten.

Wim Oldekamp
Regiocoördinator

VAKANTIEPLEZIER

In DE TANK 182 noemde ik een aantal musea in België, Luxemburg en Frankrijk die voor mensen die onze hobby beoefenen best interessant kunnen zijn. In oktober j.l. bezocht ik het **REMEMBER MUSEUM '39-'45** en ook daarop wil ik graag de aandacht vestigen.

Het museum is gelegen in de driehoek Battice-Aubel-Henri-Chapelle. Het is elke 1^e zondag van de maand van 09.00-18.00 uur geopend en voorts op afspraak voor groepen van minimaal 10 personen. De entree bedraagt € 4,- per persoon, inclusief rondleiding van 2 uur met explicatie.

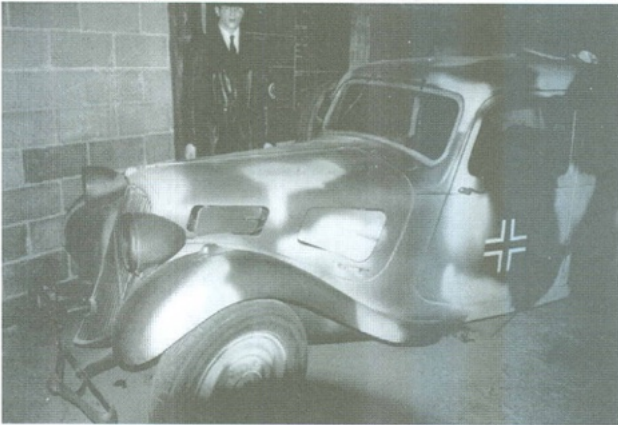
De eigenaren, het echtpaar Schmetz, hebben tijdens de 2^e Wereldoorlog bezetting en bevrijding aan den lijve

ondervonden. Veel van het tentoongestelde is door henzelf vergaard en bewaard en daarna met zorg en toewijding voor bezichtiging geschikt gemaakt. De collectie omvat o.a.: een Citroën Traction Avant, M4 Sherman, Autocar met trailer, M10 tankdestroyer, verschillende diorama's, verbidingsapparatuur, zeer veel militaria wat is afgestaan door Amerikaanse oudstrijders, wapens en munitie en een filmcabine.

Naam en adres: Remenber Museum '39-'454, Les Béoilles, 4890 Thimister-Clermont (België)

Telefoon en Fax ++32.87.44.61.81

**Ad Smulders
Tilburg.**

Citroën Traction Avant in Duitse kleuren

M10 Tank destroyer

Dioramaworld producten zijn verkrijgbaar via:

- DE LANCIER MODELBOUW - GOUDA
- DE WAPSTAD - RIJSWIJK ZH
- DINNISSSEN MODELBOUW - OVERLOON
- KUIJPER'S HOBBYHUIS - UTRECHT
- MOL www.PLASTICMODELBOUW.NL
- PEPERKAMP MODELBOUW - EDE
- RENE MUILWIJK MODELBOUW - GORINCHEM
- TOEMEN MODELBOUW - DEN BOSCH

en in België via www.MINITAIR.BE

WWW.DIORAMAWORLD.NL

DIORAMAWORLD
LIFE-LIKE RESIN MINIATURES

FOTO : DW DIORAMABASE 005 - CHURCH COURTYARD COMING SOON ...!

Alleen een antiraket systeem kan onze tanks redden!

De Hezbollah strijders lagen in hun schuttersputten te wachten op de Israëlische Merkava tanks. Toen ze ze in het vizier hadden, zetten hun antitank raketten op scherp en schakelden binnen enkele seconden twee tanks uit.

Zo ging het tijdens de tweede Israëlische oorlog in Libanon. Het leidde tot forse Israëlische verliezen, maar gaf ook de Militaire Inlichtingendienst een beter beeld van de gevechtstactieken van Hezbollah.

Hezbollah traint zijn strijders voor speciale opdrachten. In tegenstelling tot de Israëlische infanteristen, die zijn opgeleid voor man-tegen-man gevechten in een conventionele oorlogvoering, worden de Hezbollah strijders opgeleid voor slechts één specialisme. Een daarvan, tankbestrijding, werd tijdens de laatste oorlog Israëls grootste nachtmerrie. Het Israëlische leger stond min of meer met lege handen tegenover deze dreiging. Hezbollah had zich gedurende de afgelopen zes jaar intensief op

oorlog voorbereid en beschikte, naast de bijna 15.000 katyusha raketten, over duizenden antitank raketten, zoals de Russische Sagger, Kornet en Fagot, de Franse Milan en de Amerikaanse TOW.

Ze waren geleverd door Iran en Syrië en veroorzaakten verwarring en verwoesting in de Israëlische gepantserde brigades. Meer dan 30 soldaten sneuvelen en zo'n 40 tanks werden uitgeschakeld *. De schade aan de tanks en het grote aantal slachtoffers leidde bij sommige defensie officials tot de vraag of tanks nog steeds nodig zijn om Israëls huidige bedreigingen te bestrijden. Vele militaire deskundigen zijn van mening dat het tijdperk van de conventionele veldslagen voorbij is.

MERKAVA 4

Nu is dat misschien waar, maar de laatste oorlog in Libanon maakte ook duidelijk dat niet iedere dreiging vanuit de lucht kan worden geëlimineerd en dat voor het uitschakelen van vijandelijke versterkingen en bunkers een sterk grondoffensief, inclusief tanks, noodzakelijk is.

Het Amerikaanse leger schaft zijn pantserstrijdkrachten ook niet af, ondanks dat, volgens een recent NBC rapport, door RPG raketten in Afghanistan bijna 40 Amerikaanse soldaten zijn gesneuveld en in Irak meer dan 130.

"Tanks zijn nog steeds nodig op het slagveld", aldus een hooggeplaatste Israëlische officier van het Ground Forces Command. "Maar we moeten de juiste combinatie zien te vinden en deze vervolgens ook op de juiste manier inzetten". De tank, geeft de officier toe, moet technologisch verbeterd worden met het oog op de steeds vaker voorkomende strijd in stedelijke gebieden en conflicten met geringe intensiteit, zoals die plaats vinden op de West Bank, de Gaza strook en in Libanese dorpen.

Wat de tank nodig heeft is een actief beschermingsstelsel dat inkomende antitank raketten kan onderscheppen. Een dergelijk systeem wordt op het ogenblik ontwikkeld door twee Israëlische defensiebedrijven, te

weten Rafael (Israel's Armament Development Authority) en Israeli Military Industries (IMI).

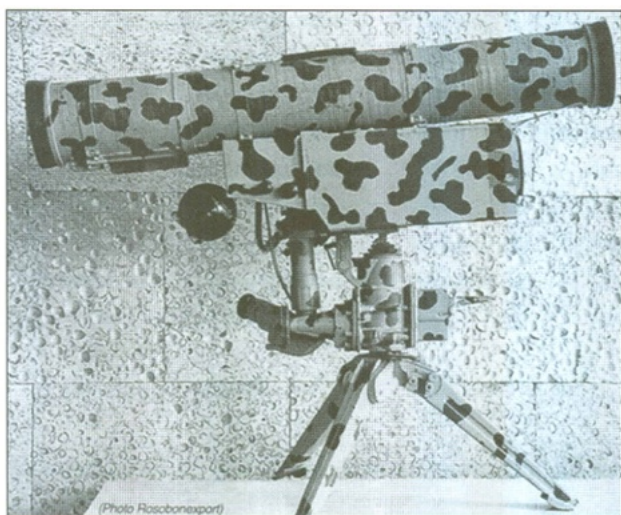
De Generale Staf voert in de komende weken haar jaarlijkse budgetteringsbesprekingen, tijdens welke de militairen beslissen waaraan de beschikbare gelden zullen worden uitgegeven en van welke leveranciers nieuwe systemen zullen worden betrokken. Een van de belangrijkste onderwerpen tijdens deze besprekingen is de toekomst van de Merkava tank. Volgens senior officieren zijn er op dit moment geen plannen om het Merkava project te stoppen, hoewel de generaals wel zullen beslissen hoeveel tanks ze de komende jaren denken nodig te hebben.

Wat de tank in leven moet houden is niet alleen de voortzetting van het Merkava project, maar ook het investeren in en invoeren van een antiraket systeem voor de Israëlische tanks. Zoals een senior officier van het Tank Korps stelde: "Dit systeem betekent het verschil tussen leven en dood; niet alleen voor de bemanning maar ook voor de tank op zich".

Yaakov Katz, Jerusalem Post, 14 oktober 2006

* andere bronnen noemen andere aantallen: 22 tanks en 18 gesneuvelden.

9M133 Kornet

De 9M133 Kornet is een Russische geleide antitank raket. De NAVO aanduiding is AT-14

Algemeen

Het KBP Instrument Design Bureau onthulde in oktober 1994 het bestaan van de Kornet antitank raket en men neemt aan dat dit wapen in hetzelfde jaar door het Russi-

sche leger in gebruik werd genomen. Het is een zware geleide antitank raket, bedoeld als vervanger van de oudere 9K111 Fagot (NAVO naam AT-4 Spigot) en de 9K113 Konkurs (NAVO naam AT-5 Spandrel) draadgeleide antitank raketten, zowel te gebruiken vanaf voertuigen als met een grondaffuit. De raket kan ook tegen helicopters worden ingezet. Een variant met een thermobarische oorlogskop is bedoeld voor gebruik tegen niet gepantserde voertuigen, personeel en veldversterkingen.

Gevechtsgeschiedenis

In 2003, tijdens de Amerikaanse invasie van Irak, deden geruchten de ronde dat de Irakese strijdkrachten met Kornet raketten enkele M1 Abrams tanks hadden uitgeschakeld, maar latere studies maakten duidelijk dat deze tanks waren geraakt voor eigen vuur dan wel door RPG raketten. Voor het gebruik van Kornet raketten werd geen enkele aanwijzing gevonden.

Tijdens het conflict tussen Israël en de Hezbollah in 2006 gebruikten de de Hezbollah strijders de Kornet met veel succes tegen de Israëlische Merkava tanks, zo blijkt uit

verschillende rapporten van Israëlische soldaten en enkele buitenlandse journalisten:

Niet gebruikte Kornet raketten die werden aangetroffen in een veroverde Hezbollah positie hadden als opschrift: "Afnemer: Ministerie van Defensie, Syrië. Leverancier: KBP, Tula, Rusland."

Israël claimt dat Russische wapens door Syrië naar Hezbollah waren gesmokkeld en stuurde een team van deskundigen naar Moskou om de Russen met de bewijzen van deze wapensmokkel te confronteren. De Franse televisiezender M6 zond videobeelden uit van Kornet raketten die door Hezbollah strijders werden gebruikt.

Opvallend is overigens dat behalve de Israëlische claims, het gebruik door Hezbollah op geen enkele andere wijze is gebleken. Dit in tegenstelling tot de RPG-29, waarvan zowel de lanceerinrichtingen als stuken van de raketten zijn getoond.

Gebruikers

Rusland, Griekenland, Zuid-Korea, Marokko, Syrië en Hezbollah.

Basisgegevens

Functie: antitank raket

Fabrikant: KPB Instrument Design Bureau

In dienst sinds 1994

Overigen eigenschappen:

- vaste brandstof
- lanceergewicht: 27 kg
- lengte: 120 cm
- Diameter: 15,2 cm
- snelheid: ?
- Bereik: 0,1 tot 5,5 km
- Doorboringsvermogen:
  - 1200 mm pantserstaal of
  - 980 mm achter reactief pantser.

Bron: Wikipedia, the free encyclopedia.htm

NIEUWE LEDEN

Naam	Adres	Woonplaats	Telefoon	E-mail
H. BARTOL				
M. BELLUZ				
R. BOSKER				
M.E. DANIELS				
Th. DAVELAAR				
H. v.d. ELST				
M. de JONG				
A. POLMAN				
A. SMITS				
N. VERBAKEL				

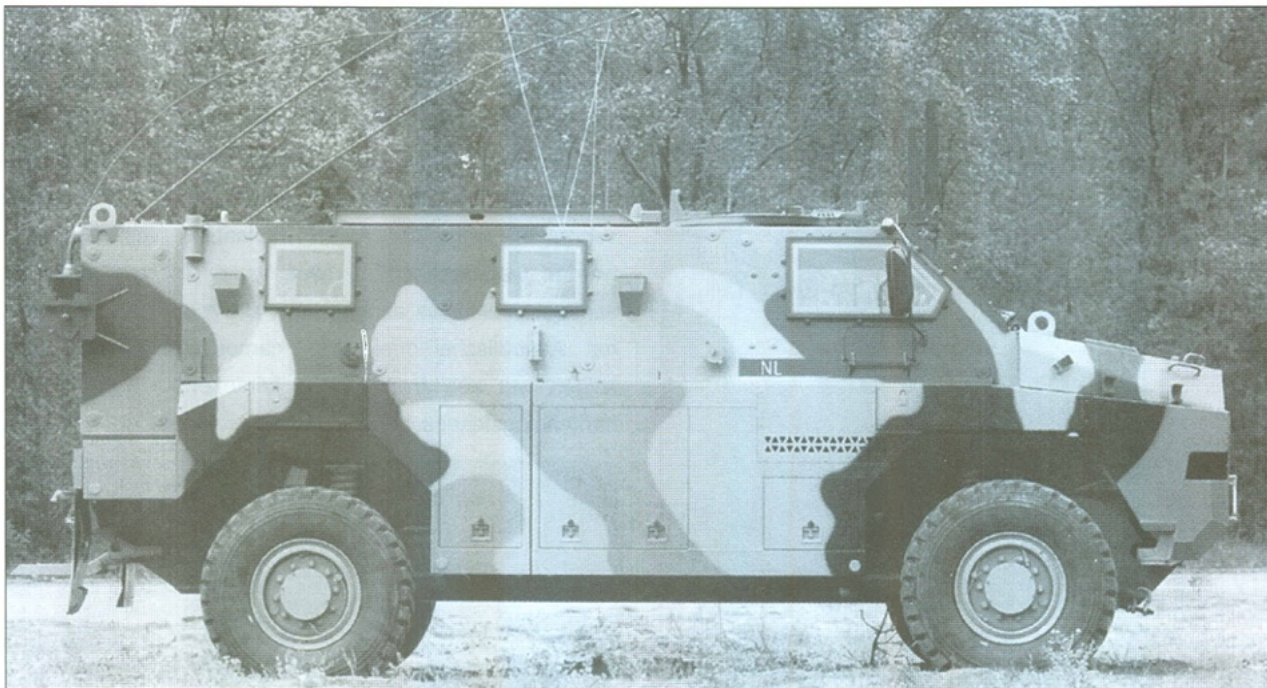
Welkom bij TWENOT!

NB: Ledenlijsten zijn per email verkrijgbaar. Stuur een mailtje naar Kees Blijleven, [redacted] email: [redacted] en hij komt naar je toe.

GEZOCHT: bemanning voor de TWENOT stand op de beurs WHEELS in MINIATUUR in de IJsselhallen in Zwolle op 17 en 18 maart a.s. Meldten bij Marc Tempels ([redacted])

Nog enkele wetenswaardigheden over de Nederlandse Bushmasters

De uitzending van militairen op vredesmissies gaat vaak gepaard met UOR's (Urgent Operational Requirements) of Dringende Operationele Vereisten (als dat tenminste de gangbare Nederlandse term is). Deze hebben tot doel het snel verwerven van (speciale) uitrustingstukken die niet tot de inventaris van de strijdkrachten behoren. Ze kunnen op van alles betrekking hebben, variërend van voedsel of kleding tot wapens en voertuigen. Typerend voor deze DOV's is dat er heel snel in kan worden voorzien. Hoe snel bleek bijvoorbeeld uit de verwerving van 25 Bushmaster gepantserde patrouillevoertuigen voor de Nederlandse troepen de Afghaanse provincie Uruzgan. Tussen het

bekend maken van het Request for Quotations (RfQ) en de aflevering van de eerste voertuigen lag een periode van slechts 57 dagen.

Op 1 juni 2006 sprak de Nederlandse politiek vanwege de snel verslechterende situatie in Afghanistan over het beschikbaar stellen van een of ander gepantserd voertuig aan de Nederlandse troepen aldaar. Open Mercedes MB's werden te riskant geacht. In eerste instantie ging de aandacht uit naar de RG-31 Nyala van BAE Systems OMC en het ministerie van defensie maakte al spoedig bekend dat het 10 van deze voertuigen van de Canadezen kon lenen.

De RfQ voor een gepantserd patrouillevoertuig werd op 5 juli bekend gemaakt. Het ging om een beschermd patrouillevoertuig, geschikt voor gebruik in Afghanistan, dat naast de bestuurder plaats bood aan vijf soldaten plus hun uitrusting en dat een bepaald beschermingsniveau bood tegen het vuur van klein kaliber wapens en de ontploffingen van IED's (Improvised Explosive Devices). Een heel belangrijke eis was dat het voertuig uiterlijk 31 augustus 2006 voor de troepen in Afghanistan beschikbaar moest zijn. Aanbieders kregen echter enige ruimte om van dit tijdschema af te wijken indien dit absoluut niet anders kon.

De bedrijven die reageerden op de RfQ en met een breed scala aan mogelijkheden waren o.a.: ADI Ltd met het Bushmaster Infantry Mobile Vehicle; BAE Systems OMC met de RG-31 Nyala; International met de Oryx; IVECO met het Light Multipurpose Vehicle (LMV); Kraus-Maffei Wegmann (KMW) met de Dingo 2; MOWAG met de Eagle IV en Plasan Sasa met de Sandcat. De meeste van de aangeboden voertuigen zijn op dit moment in productie en de het ministerie van defensie meende dat het tijdschema alleen

maar gerealiseerd kon worden door een voertuig "van de plank" te kopen of gebruik te maken van voertuigen die recent aan een bevriende krijgsmacht waren geleverd maar nog niet in gebruik waren genomen. Na zorgvuldige bestudering van de aanbiedingen bleven twee serieuze kandidaten over: de Bushmaster van ADI en de LMV van IVECO. De Bushmaster is in productie voor het Australische leger en luchtmacht (in 2004 300 stuks besteld) en de LMV wordt gebouwd voor het Italiaanse en het Britse leger (resp. 1157 en 401 stuks besteld). De onderhandelingen met ADI (via het moederbedrijf verbonden met Thales Nederland) begonnen op 25 juli en het contract voor 25 Bushmasters (waarde € 24,9 miljoen) werd op 28 juli getekend. Naast de geschiktheid van het voertuig was de bereidheid van de Australische regering om 25 voertuigen af te staan uit de voorraad van het eigen leger een belangrijke factor. Deze beslissing werd ongetwijfeld positief beïnvloed door het feit dat Australische troepen (ook met de Bushmaster uitgerust) met de Nederlandse troepen zullen samenwerken in de Task Force Uruzgan. Ook belangrijk was het feit dat dit het eerste export contract voor de Bushmaster was.

Het voertuig werd op 1 september 2006 officieel door staatssecretaris Van der Knaap in ontvangst genomen. De eerste zes voertuigen waren al een dag eerder per vliegtuig naar Afghanistan gebracht en medio oktober waren er 23 ter plekke operationeel. De twee resterende voertuigen zijn naar Nederland gebracht en worden gebruikt voor de noodzakelijke opleidingen.

De Nederlandse Bushmasters zijn gebaseerd op het troepenvoertuig. Er zijn een paar cosmetische aanpassingen gemaakt om aan specifieke Nederlandse eisen te voldoen, maar verder zijn ze ongewijzigd. De aanpassingen, die al voor het overbrengen waren uitgevoerd door ADI in Bendigo, Victoria, Australië, omvatten de installatie van de door de Nederlanders gebruikte radio- en andere verbindingssystemen en het verwijderen van de lier en het reservewiel (er zijn run-flat banden gemonteerd). In de voertuigen werd het aantal zitplaatsen verminderd en werden wapenrekken en twee vaste platform onder de achterste dakluiken aangebracht. De voertuigen behouden het Australische driekleuren camouflageschema, maar krijgen wel een Nederlandse kentekenplaat en overige herkenningstekens.

Een wens van de Nederlanders was om de op zich al goede ballistische bescherming van de Bushmaster aan te vullen met een extra pantserpakket. Omdat de Bushmaster een troepentransportvoertuig is en geen gevechtsvoertuig, is het niet standaard van bewapening voorzien. Vanwege de omstandigheden in Afghanistan krijgen twaalf Nederlandse Bushmasters een Remote Controlled Weapon Station waarop een MAG mitrailleur kan worden geplaatst. De overige voertuigen hebben een ringaffuit voor diezelfde MAG. De aanvullende pantserpakketten en de wapenstations zijn in Afghanistan geplaatst door Oshkosh Truck, vanwege ADI's partnerschap met deze Amerikaanse vrachtwagenfabrikant. Oshkosh Truck gaat ook het onderhoud ter plaatse verzorgen.

Bronnen:

- Bushmaster, Shaun Connors, Military Machines International, januari 2007
- Bushmaster: beest op wielen, Landmacht, oktober 2006

Brattinga Speelgoed

www.technotoys.nl

Producten die wij voeren:

Bouwdozen: Tamiya, Revell, Italeri, PST, Miragehobby, CMK, MPM, Verlinden, Dragon, Airfix, Heller, Trumpeter, Fujimi, Plusmodels, Attack, Hasagawa, Zvezda, Monogram, AFV-Club, Hobbycraft, Hat, Academy, Warhammer, Eastern Express, Skiff, Corel, JB models, Imex, PM models, Extra Tech, Hauler, Emhar, Preiser,

VLS, Orion, Wespe Models, Planet models, Minicraft, ICM, Warriors, Master Box, Roden, Maquette, UM, Pegasus Models, Smer, Kopro.

Boeken: Concord, Squadron, Achtung Panzer, Verlinden, Ospery.

Toebehoren: verf van Revell, Humbrol, Tamiya, games workshop en alle soorten Vallejo colors.

Lijmen: Revell, Tamiya, Humbrol en secondelijm van Greven en Patex.

Gereedschappen: Proxxon en Proedge en masking folie van Revell, Pactra en Tamiya.

Zoek u een special model?!! Bel of mail ons, hebben wij het niet dan willen wij het graag voor u bestellen.
Email: technotoys@home.nl

Brattinga Speelgoed, wie zijn wij?

Brattinga Speelgoed bestaat uit twee winkels in het noorden van Nederland. U vindt ze in Sneek en Leeuwarden.

Beide winkels hebben een groot assortiment speelgoed en modelbouwartikelen.

Wij zijn ook aanwezig op de verschillende TWENOT bijeenkomsten in het land. Wij hopen u eens te ontmoeten in een van de winkels of op een bijeenkomst.

Brattinga Speelgoed
Oosterdijk 4 - 6
8601 AZ Sneek
0515-416380

Brattinga Speelgoed
St. Jacobsstraat 4
8911 HT Leeuwarden
058-2125682

M40 155mm Gun Motor Carriage / M43 8-inch Howitzer Motor Carriage

Het succes van het M12 155 mm gemechaniseerd geschut leidde al snel tot een grote vraag naar dit wapensysteem, maar omdat zowel het kanon als het onderstel in 1943 verouderd begonnen te raken, werd in maart 1944 begonnen met de ontwikkeling van een nieuw systeem. Studies wezen uit dat het meest recente M4A3E8 Sherman tankchassis (met het horizontaal geveerde loopstel en de 58 cm brede rupsband) een goede basis zou vormen. De motor werd verplaatst van achterin naar het middengedeelte van de romp en in de aldus ontstane ruimte werd het 155 mm M1 kanon geplaatst op een kolomaffuit die oorspronkelijk was ontwikkeld om dit

kanon ook als kustgeschut te kunnen gebruiken.

T83

Op 18 maart 1944 werd de bouw van vijf beproevingsvoertuigen goedgekeurd. De aanduiding werd 155 mm Gun Motor Carriage T83. De opdracht ging naar de Pressed Steel Car Company in Pittsburg; het eerste voertuig werd op 28 juli 1944 afgeleverd. Bij de beproevingen in Aberdeen bleek het een goed wapensysteem te zijn, waarmee op alle afstanden accuraat vuur kon worden uitgebracht. Na 200 schoten met 155 mm munitie werd het kanon vervangen door een 8 inch houwtiser M1 teneinde ook deze combinatie te beproeven. Na 75 schoten was de conclusie dat ook dit systeem goed voldeed. Op hiervan werd het in november 1944 goedgekeurd de laatste twee beproevingsvoertuigen met de houwtiser uit te rusten. De aanduiding werd T89 8 inch Howitzer Motor Carriage.

Het tweede en derde T83 beproevingsvoertuig waren in oktober 1944 klaar en naar de Field Artillery Board in Fort Bragg overgebracht. Ook hier werden ze uitvoerig getest, wat leidde tot enkele kleine aanpassingen. Voertuig nummer 2 werd vervolgens weer teruggestuurd naar Aberdeen, voertuig nummer 3 werd naar het Lima Tank Depot gebracht, waar het gereed werd gemaakt voor verzending overzee. De serieproductie van de T83 begon in februari 1945, eind 1945 waren 418 voertuigen afgeleverd. In de tweede helft van 1945 werden 24 voertuigen omgebouwd tot 8 inch Howitzer Motor Carriages T89. In mei 1945 werd de T83 gestandaardiseerd als de M40 155 mm Gun Motor Carriage.

T89

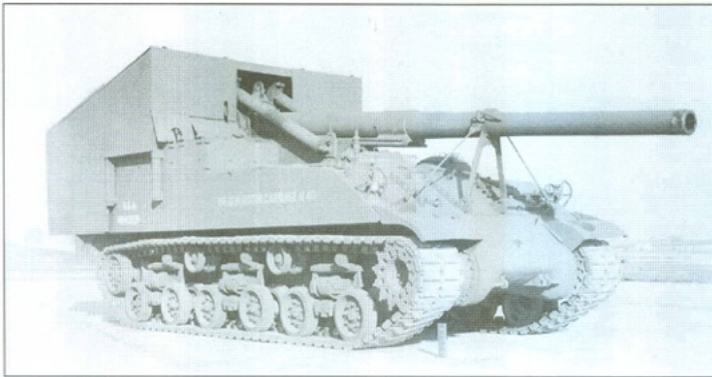
De beide T89 beproevingsvoertuigen werden in januari 1945 afgeleverd. Na testen bij de General Motors Proving Ground werd een voertuig overgebracht naar de Field Artillery Board en de het andere klaar gemaakt voor verzending overzee, tegelijk met het derde T83 beproevingsvoertuig.

Beide voertuigen werden, als onderdeel van de zgn. Zebra-Mission (die als doel had het introduceren van nieuwe wapensystemen bij de operationele troepen en deze systemen vervolgens in gevechtssituaties te evalueren), inge-

deeld bij het 991st Field Artillery Battalion, dat op dat moment was uitgerust met de M12. Het 991st verwisselde prompt de houwtiser van de T89 voor een 155 mm kanon, teneinde een uniforme bewapening te handhaven. Bij de aanval op Keulen was dit het eerste stuk geschut dat de Duitse posities in de stad onder vuur nam (zie foto). Naderhand werd de 8 inch houwtiser weer geïnstalleerd en eveneens in actie gebruikt.

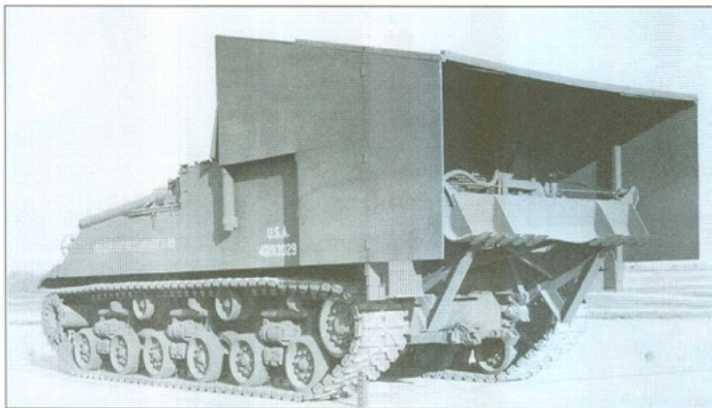

Hoewel er in eerste instantie 576 T89's waren besteld, zijn er maar 48 door Pressed Steel Car Company gebouwd, plus 24 stuks omgebouwde M40's. De productie stopte in september 1945, de T89 werd in november 1945 gestandaardiseerd als de M43 8 inch Howitzer Motor Carriage.

Aanpassingen

De ervaringen die 991st met de voertuigen opdeed waren positief. De enige aanbevelingen betroffen het aanbrengen van bescherming voor de bemanning tegen vuur van handvuurwapens en granaatscherven plus bewapening voor rondom verdediging. Deze aanbevelingen werden door Aberdeen Proving Ground op het tweede T83 beproevingsvoertuig uitgevoerd, wat resulteerde in een rechthoekige overkapping, (zie foto's, zowel staalplaat als een aluminium legering werden onderzocht) en drie .30 machinegeweren, één rechts vóór in de boeg en twee op de achterste hoeken van de gevechtsruimte. Met name deze twee voldeden door het ruime schootveld uitstekend. Twee .30 machinegeweren die vervolgens in het kanonschild werden geplaatst, voldeden niet omdat ze te weinig zijdelingse beweging hadden. Er werden ook proeven gedaan met 57 mm en 75 mm terugstootloze wapens, maar door de krachtige achterwaartse uitstoot van gassen waren deze wapens niet bruikbaar. Het effect van de overkapping bleek heel beperkt te zijn. Hij gaf natuurlijk wel bescherming aan de bemanningsleden, maar belangrijke delen van het terugloopmechanisme bleven onbeschermd. Aberdeen concludeerde dat de aanbevolen maatregelen niet voldeden en dat er iets beters moest worden bedacht. Daar is het vervolgens niet meer van gekomen.

Gegevens:

Lengte:	6,65 m
Breedte:	3,14 m
Hoogte:	2,84 m
Gewicht:	37.195 kg
Bemanning:	8
Motor:	Continental R975-C4, 9 cilinder, radiaal, 15.947 cc, 395 pk, 2.400 tpm
Bewapening:	-1- 155 mm M1 kanon met 20 granaten
Pantsering:	12 tot 100 mm
Snelheid:	38 km/uur
Actieradius:	160 km
Fabrikant:	Pressed Steel Car Company, Pittsburg

Bronnen:

- Sherman, R.P.Hunnicut
- US Armored Artillery in WW2, Concord, Steven J. Zaloga
- Tank Warfare in Korea, Concord, Steven J. Zaloga & George Balin
- M-40, a U.S. Self-Propelled Gun, de Britse "Herkenning", februari 1961
- U.S. Army M40 155 mm Gun Motor Carriage, Scale Modeller, Duane J. Pfister

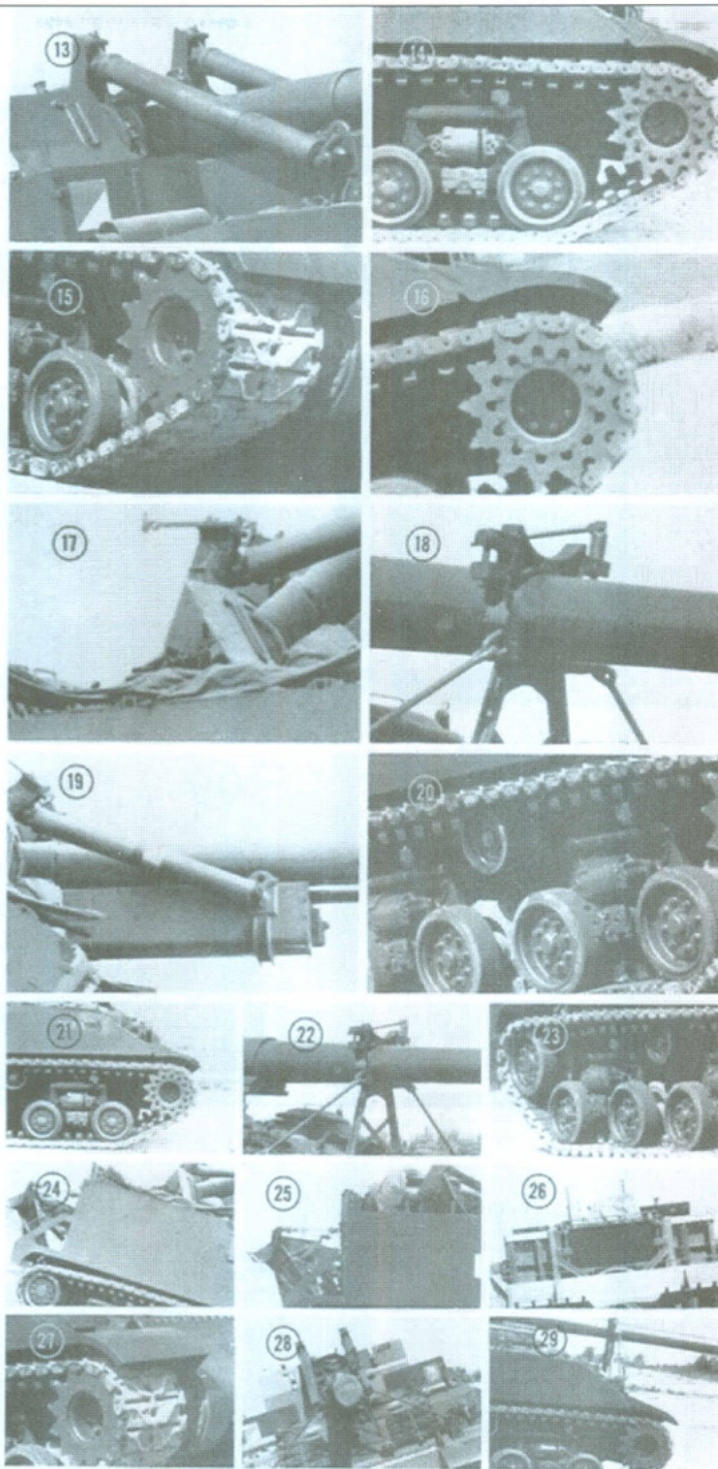
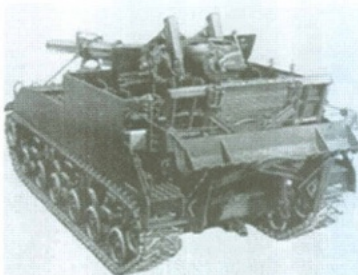

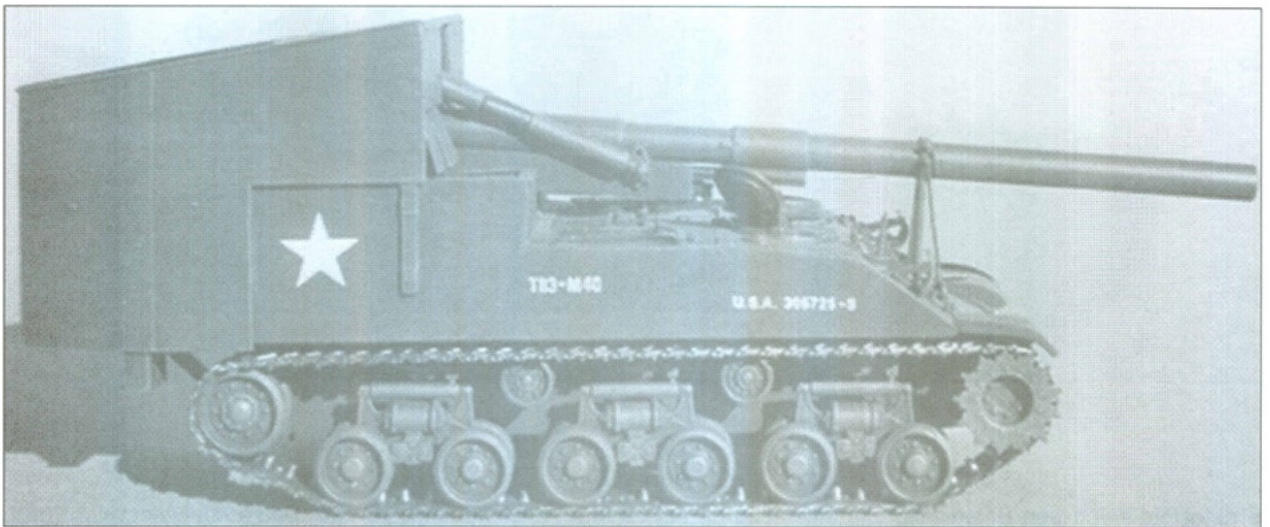
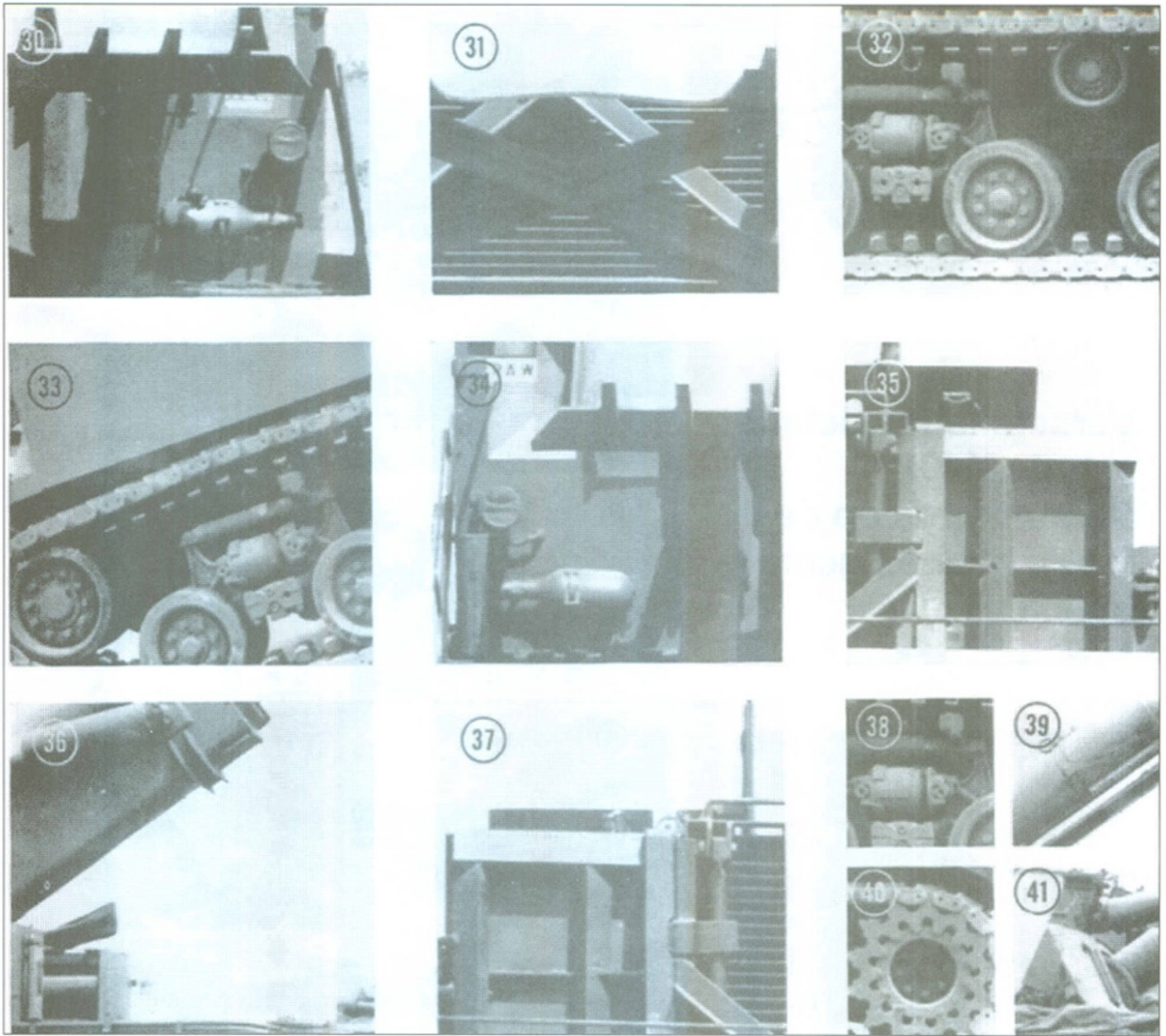
**Verschillende details
van de M40.
De nummers op de
foto's hebben geen
betekenis.**

De detailfoto's van een Britse M40 zijn afkomstig uit het februari 1961 nummer van het Britse equivalent van "ons" vroegere blad Herkenning. De naam van dit blad is mij helaas niet bekend.

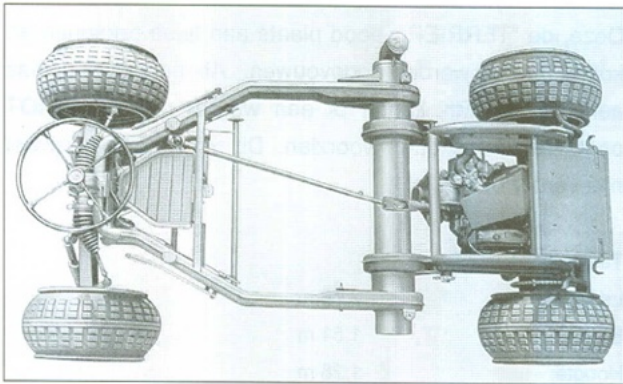
Kees Blijleven

*Een foto van een model van de M40, voorzien van de gepantserde overkapping.
 Bouwer: Duane J. Pfister (Scale Modeller, mei 1996)*

In 1962 werd bij "Zweirad Union AG" een door Nicolas Straussler ontworpen voertuig gebouwd als prototype, voor gebruik in de land- en de bosbouw. Dit kleine praktische voertuig, dat alleen werd aangedreven op de achterwielen, was licht, had een relatief groot laadvermogen en was eenvoudig te bedienen. De landbouw en de bosbouw bleken weinig interesse te hebben, maar het Duitse leger, in de vorm van de 1e Luftlande Division, was zeer geïnteresseerd, daar zij alleen de D.K.W. "Munga" als transportvoertuig hadden.

In 1965 werden 50 voorserie voertuigen geleverd aan de 1^e Luftlande Division. Ze hadden een 16 pk, twee cilinder boxer motor van de firma Glas, maar die was niet sterk genoeg. Ook bleek het voertuig enkele zwakke plekken in het chassis te hebben.

Nadat FAUN in 1966 "Zweirad Union AG" had overgenomen werden 1971 enkele verbeterde KRAKA's aan de Bundeswehr geleverd. Deze hadden een twee cilinder boxer motor van B.M.W. van 26 pk. bij 4500 toeren per minuut. Nadat nog enkele kleine verbeteringen waren doorgevoerd, werden in 1974/75 762 stuks van dit voertuig geleverd aan de Bundeswehr, te gebruiken door de L.L.Div.1

De KRAKA bestaat uit vijf basis onderdelen, te weten:

1. de vooras met twee dwarse bladveren, twee wielen en het besturingsmechaniek;
2. het frontstuk van het chassis met twee opbergkisten voor allerlei kleine zaken, de pedalen en het instrumentenpaneel;
3. de brandstoftank, die als koker is gebouwd en tevens dienst doet als draaipunt bij het dubbelvouwen;
4. het achterdeel van het chassis met de motor, de versnellingsbak en de achteras;
5. de twee laadvlakken. Op de voorste zit in het midden een simpele stoel voor de bestuurder, waarnaast twee in de vloer verzinkbare stoeltjes voor twee andere personen.

Deze vijf basis elementen zijn zonder speciale gereedschappen te monteren c.q. te demonteren, zodat een kapot voertuig te velde snel gerepareerd kan worden door kapotte onderdeel te vervangen. Het uiteen nemen in de vijf basis onderdelen kostte ongeveer een uur. Nadat het achterste laadvlak is afgenomen kan het achterste chassisdeel naar voren worden gevouwen onder het voorste deel. Hierbij doet de 24,5 liter grote ronde brandstoftank dienst als draaipunt. Hier omheen zijn ook de veerpotten van het achterdeel gemonteerd. Dit draait dus bij het veren ook om deze brandstoftank. Door het samenvouwen wordt het voertuig 1 meter korter, maar kan nog worden gerold.

In een CH53 helikopter passen vijf opgevouwen of drie uitgevouwen KRAKA's, terwijl in de Transall (een vrachtvliegtuig) 14 opgevouwen of 10 uitgevouwen KRAKA's passen. Het voertuig werd in de jaren negentig vervangen door de WIESEL.

De KRAKA kon voor zeer uiteenlopende taken worden ingezet. Hij werd gebruikt als wapendrager voor bijvoorbeeld een 106 mm TLV of een 20 mm RH.202 kanon. Bij deze uitvoering droeg hij acht resp. 260 stuks munitie mee. Ook komt hij voor met de TOW raketwerper (vier extra raketten) of de MILAN (zes extra raketten) Daarnaast werd hij ingezet voor gewondentransport of als radiodrager.

De KRAKA kan ook, voorzien van bijvoorbeeld bewapening of lading, na montage op een platform, van beperkte

hoogte (tot 40 meter) uit een vliegtuig of door een heli-copter worden afgeworpen.

Er is in 1972 ook een gepantserde uitvoering gebouwd Deze, de "TERRIER", bood plaats aan twee personen en kon niet meer worden opgevouwen. Als bewapening was een 20mm BMK kanon of een werper met twee HOT pantserafweerraketten voorzien. Dit voertuig is evenwel niet verder ontwikkeld.

Technische gegevens.

Lengte:	2,78 m
Breedte:	1,51 m
Hoogte:	1,28 m
Gewicht	
leeg:	740 kg
maximaal beladen:	1610 kg
Motor:	BMW, 2 cilinder boxer (type 427)
Vermogen:	26 pk bij 4500 toeren
Maximum snelheid	55 km/uur
Banden:	Lypsoid 22.00 x 12

Future in history

In voorraad onder andere:

- jaguar
- warriors
- verlinden
- baluard
- JPM
- tamiya
- italerie
- custom dioramics
- miniature models
- ironside
- wespe models
- roy models
- azimut
- gaso.line (1/48)

Wij maken uw hobby compleet!

Graag nodigen wij u uit voor een bezoek aan onze winkel!

www.rr-modeling.com

TEL: 013-5132013
fax :0135133815
E-mail: Info@rr-modeling.com

Wo, do vr, za geopend van 9.00 tot 17.00 of op afspraak

Industrieweg 16
5066 XJ Moergestel
(industrieterrein stokeind)

T-34/57, de grote onbekende.

De met een ZiS-2 en later ZiS-4 57 mm antitankkanon bewapende T-34/57 is een vrijwel onbekende variant van de T-34. Zijn geschiedenis begon op 13 juni 1940, toen de pas benoemde directeur van de Veiligheidsraad van de Sovjet-Unie en Volkscommissaris van Defensie, maarschalk Semion Konstantinovitch Timochenko, er de aandacht op vestigde dat het Rode Leger niet over een speciale tankjager beschikte. Op 27 juni volgde hierover in Moskou een bijzondere vergadering van de hoogste militaire en politieke autoriteiten, waar werd besloten dat op zo kort mogelijke termijn een dergelijk voertuig moest worden ontwikkeld.

Als basisvoertuig koos men de nieuwe T-34 tank. De speciale antitankbewapening zou moeten bestaan uit een kanon met een kaliber van ten minste 45 mm en ten hoogste 76 mm. Dit om te voorkomen dat er een speciale nieuwe toren moest worden ontwikkeld. De definitieve keuze viel op een antitankkanon met een kaliber van 55 tot 60 mm en een lange loop, zodat de granaten een zo hoog mogelijke aanvangsnelheid zouden krijgen. In die tijd was snelheid nog het enige middel om pantserstaal door middel van een granaat te doorboren.

In de daarop volgende weken werden bij de wapenfabrieken en studie bureaus de mogelijkheden voor een dergelijk kanon geïnventariseerd. Het bleek dat het bureau van ingenieur generaal Vasily Gavrilovich Grabin de voorbereidingen voor een 57 mm antitankkanon met lange loop (73 kalibers) zo goed als gereed had. De productie van dit kanon, de ZiS-2, begon in september 1940. Hierbij trad echter meteen al grote vertraging op als gevolg van de prioriteit die werd gegeven aan de productie van het F-34 76,2 mm tankkanon voor de T-34 tank. Het duurde daardoor tot maart 1941 voordat de eerste exemplaren van het ZiS-2 kanon konden worden beproefd. De resultaten waren zodanig dat Vasily Grabin er een in een gloednieuwe T-34 tank liet monteren en in april in het testcentrum van Sofrino, in het district Moskou, een serie tests uitvoerde. Hierbij kwam al spoedig een grote tekortkoming aan het licht, namelijk een onaanvaardbaar korte levensduur. Na ongeveer 100 schoten vertoonde de loop zoveel slijtage dat hij onbruikbaar was geworden en moest worden vervangen. Dit verhinderde later evenwel niet dat de Russen tussen 1943 en 1949 maar liefst 13.300 stuks ZiS-2 getrokken antitankkanonnen zouden bouwen. Dit vanwege hun grote doorboringvermogen, namelijk 104 mm pantserstaal op 500 meter afstand.

In juli 1941, terwijl de Duitse legers in hoog tempo Rusland binnentrokken, werd een verbeterde versie van de ZiS-2, de ZiS-4, in een T-34 gemonteerd en wederom in Sofrino getest. Deze keer waren de resultaten beter. De loop sleet veel minder hard en het doorboringvermogen was zelfs verbeterd: 125 mm pantserstaal op 500 meter afstand. Dit resulteerde in de definitieve beslissing de T-

34 "tankjager" uit te rusten met het ZiS-4 57 mm antitankkanon.

De productie van het ZiS-4 kanon begon in augustus 1941 bij de Zavod No.92 fabriek, maar dit gold niet voor de munitie. Door enerzijds de druk van de oprukkende Duitse legers en anderzijds de druk van hoge Kremlin instanties, die druk bezig waren met het overbrengen van de oorlogsindustrie naar achter de Oeral, liep de organisatie van het Narkomat Boepripasov (Ministerie van Munitie) volkomen in het honderd. Zelfs zodanig dat men zich in september 1941 gedwongen zag de productie van het ZiS-4 kanon te vertragen en deze in december zelfs helemaal te staken. Alles bij elkaar had Zavod No.92 op dat moment slechts 133 kanonnen gebouwd. Volgens de Russische archieven heeft Zavod No.183 in Kharkov, beter bekend onder de naam Kharkovsky Parovozostroitelny Zavod ofwel KhPZ, slechts 21 ZiS-4 kanonnen ontvangen vóór zijn verhuizing naar achter de Oeral en de tankfabriek in Stalingrad, de Stalingradskii Traktornyi Zavod ofwel STZ, ontving er twintig. Deze twee fabrieken, en ook de Krasnoye Sormovo in de Oeral (die later vooral bekend werd door de productie van duizenden T-34/85 tanks), zijn de enige die in 1941 de zeldzame T-34 "tankjager" hebben gebouwd.

De T-34/57 was grotendeels identiek aan zijn met het 76,2 mm kanon bewapende soortgenoot. Hij woog 30,9 ton en had een bemanning van vier personen. Hij had twee 7,62 mm mitrailleurs voor nabijbescherming (een coaxiaal naast het kanon en een in de boeg). De maximumsnelheid was 55 km/uur op de weg en 25 km/uur in het terrein. Onder het achterdek zat de bekende V-2-34 500 pk dieselmotor en een 71-TK-3 radiotoestel plus een TPU-2 of TPU-3 intercom compleeteerden het geheel.

Behalve de 10 T-34/57's van de 21^e Gepantserde Brigade (waarover later meer), zijn er nog acht andere tanks van dit type bekend, die zijn geleverd aan de 8^e Gepantserde Brigade, een eenheid die eveneens in oktober 1941 actief was in de strijd rond Moskou.

Pas in de loop van 1943, dus na meer dan een jaar stilstand, werd het ZiS-4 programma, samen met dat van het ZiS-2 kanon, weer geactiveerd, als reactie op het verschijnen van de Duitse Panther en Tiger tanks. In mei van dat jaar werd ook een nieuwe serie T-34/57 "tankjagers" gebouwd, samen met enkele eveneens met het 57 mm kanon bewapende KV tanks. De kanonnen waren van het verbeterde ZiS-4M type, met semi-automatisch laadmechanisme. De fabriek was de Zavod No.92, die er 172 stuks van bouwde.

De nieuwe T-34/57 tanks hadden op de toren een speciale koepel voor de commandant. De pantserdoorborende granaten voor het kanon waren van een speciaal type, dat een aanvangsnelheid kon bereiken van 1010 m/sec. De keerzijde van deze medaille was een extreem grote slijtage van de loop, die al na enkele tientallen schoten moest worden vervangen. Dit, plus het feit dat de nieuwe 85 mm kanonnen in ruime aantallen beschikbaar kwamen, betekende het einde van het ZiS-4M kanon en daarmee ook het einde van de T-34/57.

De tanks zijn nog enige tijd operationeel gebruikt door een speciale eenheid aan het Oekraïense front. Er zijn echter geen resultaten tegen vijandelijke tanks bekend. Eind 1943 zijn de tanks definitief uit dienst genomen.

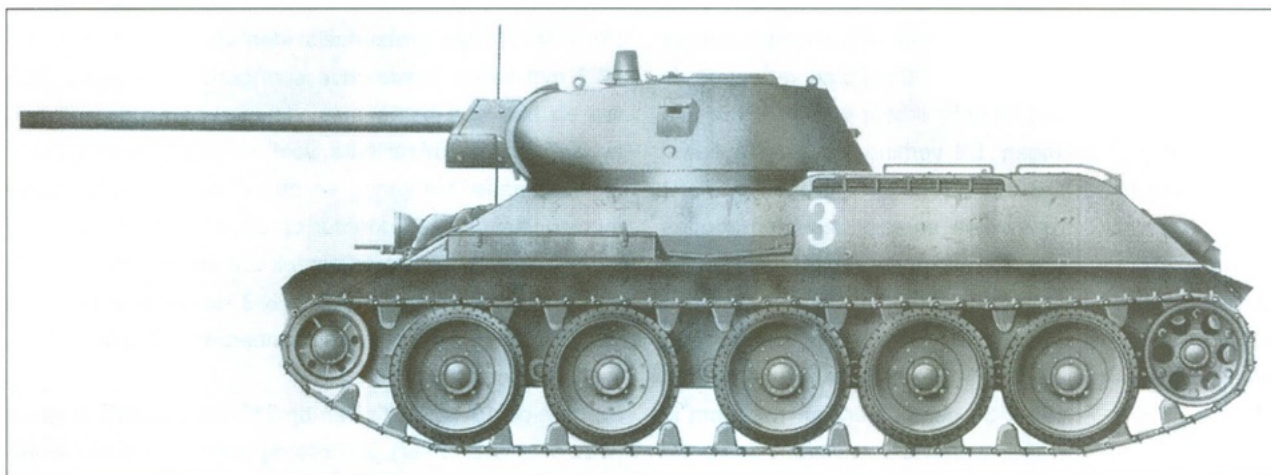
Zijn hoogtepunt beleefde de T-34/57 in oktober 1941 in de strijd om Moskou. De 20^e Pantser Brigade onder leiding van majoor Mikhail Lukin, Held van de Sovjet Unie, beschikte hier over 61 tanks, waarvan 10 T-34/57's, 19 T-34/76's, 5 BT-2's, 15 BT-5's en BT-7's, 10 T-60's en 2 OT-26 vlammenwerpertanks. Op 17 oktober moest de brigade een aanval uit te voeren op de Duitse aanvoertroute tussen Volokolamsk en Kalinine. Duitse fronttroepen voor Moskou zouden hierdoor van hun bevoorrading worden beroofd. Hoewel de Duitse bevoorradingstroepen niet

over antitank wapens beschikten, werd het door het ingrijpen van de Luftwaffe en de Duitse artillerie toch een zware strijd. Slechts acht tanks bereikten het einddoel, Kalinine. Een daarvan, onder bevel van chef-sergeant

De buiten gevecht gestelde T34/57 van majoor Mikhail Lukin
Alexei Gorobets, stormde op maximum snelheid (50 km/uur) langs de Duitse kolonnes, hevig vurend uit alle wapens. Ook de volgende dagen werd er zware strijd geleverd. Na vier dagen had de 20^e Brigade in feite opgehouden te bestaan. Alle T-34/57 en T-34/76 tanks en de meeste lichte tanks waren verloren gegaan en ook de verliezen aan gesneuvelden en gewonden waren groot. Maar er waren eveneens zware verliezen aan de Duitsers toegebracht: drie hoofdkwartieren vernietigd, 34 tanks, 210 vrachtwagens en 31 kanonnen waren vernield en ongeveer 1000 Duitse soldaten waren gesneuveld. De manschappen van de brigade hadden hiermee hun bijdrage geleverd aan het belangrijkste van dat moment: de oprukkende Duitse troepen vertragen om op die manier tijd te winnen, zodat verse Russische troepen konden worden aangevoerd en de verdediging van Moskou kon worden versterkt.

Bron: Le Raid des T-34/57 sur Kalinine; Yannis Kadari; Batailles & Blindés no.10

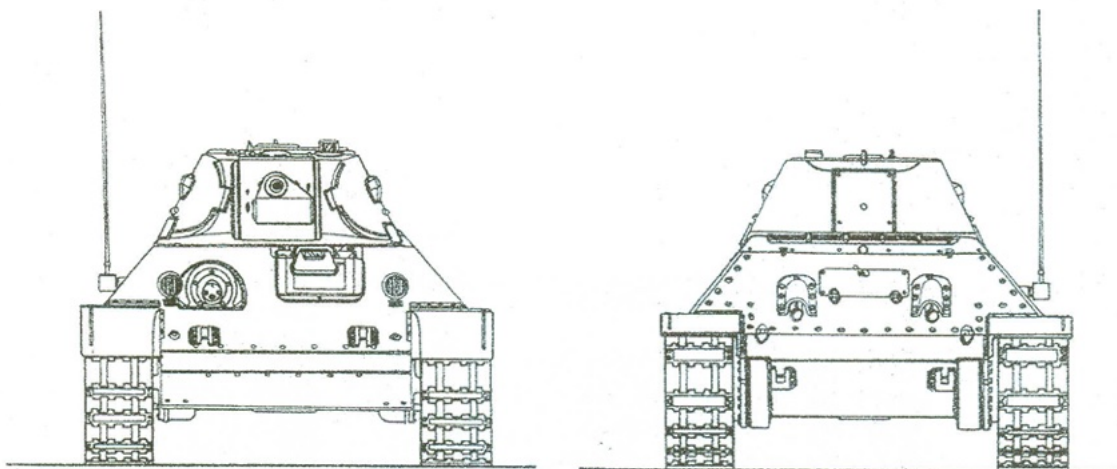
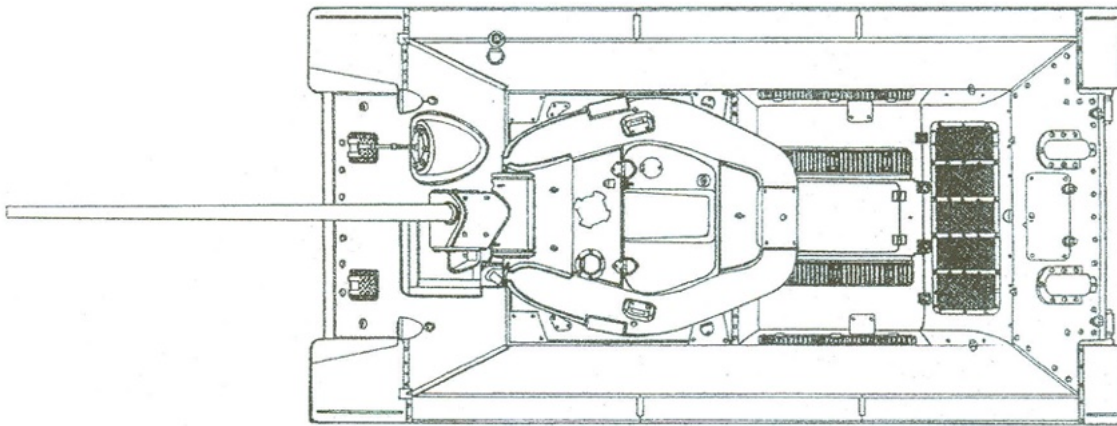
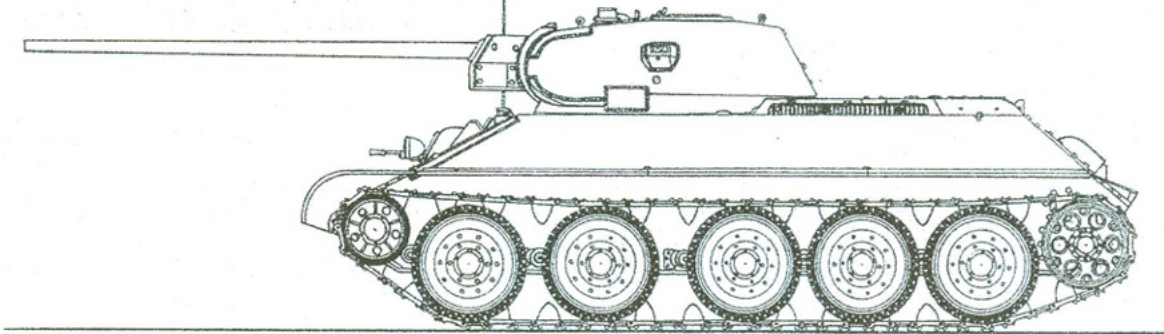

De T-34/57 waarmee chef-sergeant Alexei Gorobets, Held van de Sovjet-Unie, op 17 oktober 1941 het gevecht met de Duitsers aanging.

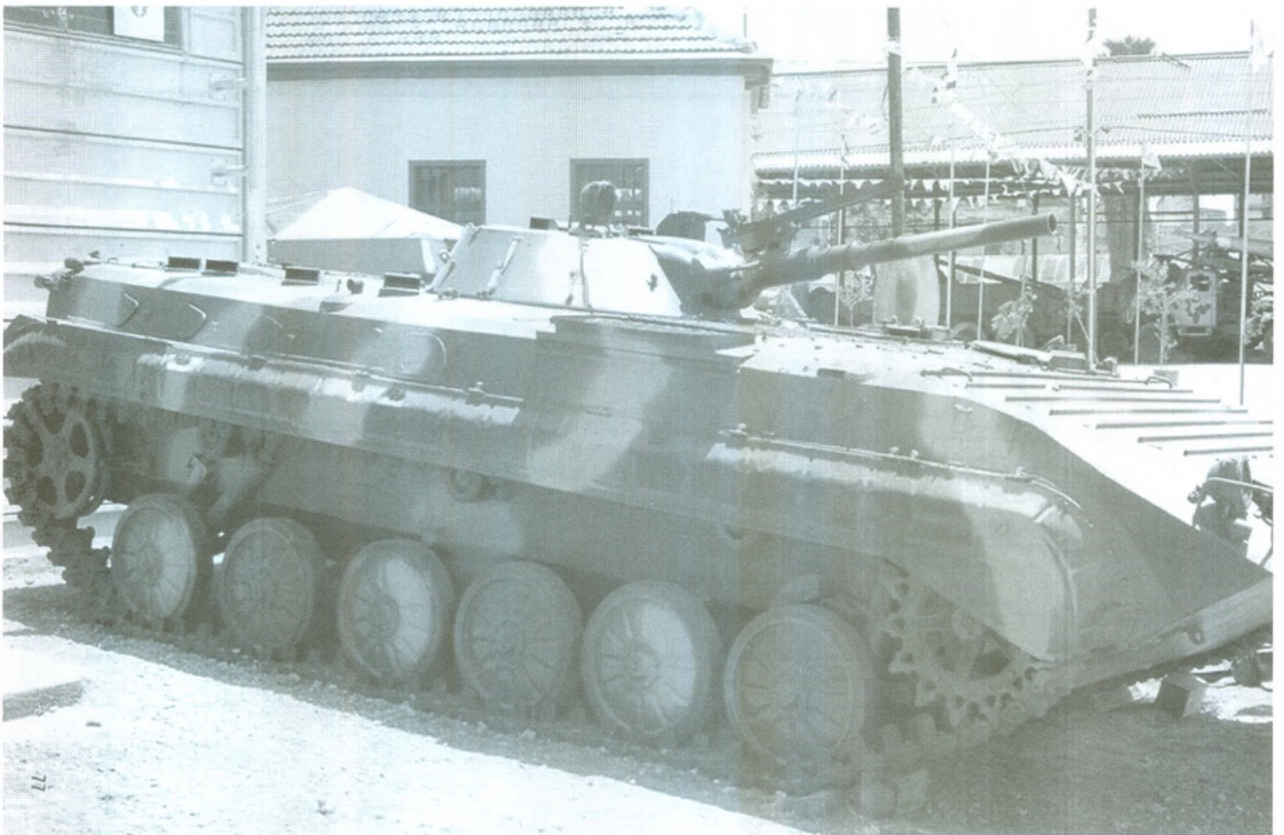
T-34/57 (Mod. 1941)
"CHASSEUR DE CHARS"

© Hubert Canca / Batailles & Blindés, 2005

Beide foto's: een buitgemaakte BMP-1 in een Israëlische opslagplaats.

Iedereen die photo etch gebruikt en deze met superglue lijmt kent de ergernis dat een onderdeelje wel eens afbreekt. Een andere manier om deze onderdelen te "plakken" is **solderen**.

Ik begin met een lijstje van de materialen die je nodig hebt. Let wel, dit zijn de materialen die ik zelf gebruik.

- Soldeerbout: Ik heb een soldeerstation gekocht met een kleine soldeerbout voor SMD technologie. SMD is een bepaalde soort elektronica waar je een heel klein boutje voor nodig hebt, en dat kleine boutje is perfect voor het PE solderen. Het voordeel van een soldeerstation is dat de temperatuur regelbaar is, maar het is geen pré. Ze zijn te koop bij de betere elektronica-zaken.
- Tin. Er zijn twee soorten tin, met en zonder harskern, en dat ook nog in verschillende diktes. Heb je dik tin, dan kan je hier een plakje af snijden en dat in kleinere stukjes snijden. Wat wel enigszins belangrijk is, is dat je tin neemt zonder harskern. Hier kom ik later op terug.
- Soldeervloeistof: S-39, verkrijgbaar bij de bouwmarkt.
- En verder nog wat klein materiaal: satéprikkers, platbepincetje, platbektangetje, klein schaalpje, glasvezelpen, houten plankje en wat losse stukjes hout. Voor de stukjes hout heb je genoeg aan een paar rechthoekige stukjes. En om het makkelijk te maken voor gebogen onderdelen kun je het uiteinde van een oude bezemsteel afzagen en dat weer in de lengte doorzagen.

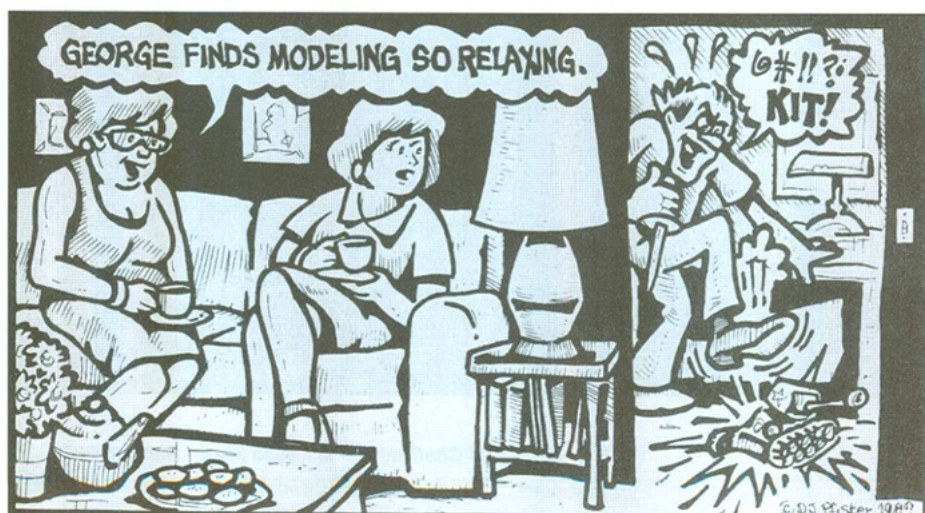
Nu heb je zo ongeveer alle materialen die je nodig hebt om te solderen.

Dan het solderen zelf. Nu niet gelijk je nieuwe dure Aber PE setje pakken. Laat deze nog even liggen!. Begin met wat PE uit de sparebox. Heb je dit niet, koop dan een goedkoop PE setje om uit te proberen. Het is zonde als je gelijk met de eerste pogingen een dure Aber set verprutst. Eerst maken we een paar stukjes gereedschap van hout. Waarom hout? Hout geleidt de warmte niet weg. Als je twee onderdelen met een metalen *Modeltoons, Duane J. Pfister* →

tangetje vastpakt en het soldeert, dan blijft de verbinding niet zitten omdat de warmte meteen via het tangetje "wegloopt" en het tin niet de kans krijgt om te vloeien. Dus pakken we de satéprikkers. Maak in een prikker in de achterkant of in de punt in de lengterichting een sneetje van een halve centimeter en je hebt een "tangetje" voor kleine onderdelen. Snij een prikker in de lengte doormidden en je hebt een platte kant om onderdelen op hun plaats te kunnen houden. Snij uit een prikker twee kleine stukjes rechthoekig hout en plak deze aan de binnenkant van je platbektang of pincet en je kunt de grotere onderdelen vasthouden en solderen zonder dat het tangetje of de pincet de warmte weggeleidt. De stukjes hout kun je met secundelijm aan je tangetje plakken, maar als je er een beetje soldeervloeistof op doet blijven ze ook zitten. Het kost dan alleen wat meer moeite om ze op hun plaats te houden.

Het gereedschap is nu gemaakt en er kan begonnen worden met solderen. In het schaalpje doe je wat soldeervloeistof. Het kwastje uit de pot is te grof en dat moet je dus niet gebruiken. Met de punt van een satéprikker kun je de vloeistof op het onderdeel aanbrengen. Dan even een paar stukjes tin snijden. Deze kun je met de punt van je hobbymesje straks op het te solderen onderdeel leggen.

De reden dat tin zonder harskern de voorkeur heeft boven tin met harskern is de volgende: bij tin met harskern heb je een verhouding van veel tin en weinig hars. Bij het solderen van PE moet het juist andersom zijn. Vandaar tin zonder kern en de vloeistof. Altijd meer vloeistof dan tin gebruiken, maar bedenk wel, je moet even uitproberen wat ongeveer de juiste verhouding is. Teveel vloeistof is ook niet goed, daar kan de bout weer te snel van afkoelen

waardoor je geen of een slechte verbinding krijgt.

Ik gebruik zelf een plaatje hardhout om op te solderen. Makkelijk is om van de te solderen onderdelen er ééntje plat neer te leggen. Je kunt breed Tamiya tape ondersteboven op het plankje plakken en daarop een plat PE onderdeel plakken. Als voorbeeld zeg ik dan even dat hier een ander onderdeel haaks op moet worden gesoldeerd. Aan de hand van de grootte van dit onderdeel gebruik je het gewone tangetje met de stukjes hout aan de binnenkant of het satéprikker tangetje. Houd het onderdeel op zijn plaats en doe met de satéprikker wat vloeistof op de plaats waar de verbinding moet komen. Dan een klein stukje tin erbij en de soldeerbout er tegen aan houden. In feite hoef je alleen de bout in de vloeistof en tin te houden, De vloeistof zorgt ervoor dat het tin zich netjes verspreidt. Gaat dit niet helemaal goed, dan kun je met de soldeerbout iets heen en weer bewegen, waardoor het tin weer meegaat. Als het tin helemaal netjes is uitgevloeid hoef je hier niks meer aan te doen. Als er een laagje verf overheen gaat zie je er niets meer van. Maar het kan ook

gebeuren dan het tin niet netjes uitvloeit. Dan kun je met een mesje of een glasvezelpen de resten weghalen.

Is de verbinding niet helemaal goed gelukt? Dan kun je weer wat vloeistof erbij doen, desnoods een nieuw stukje tin, en de bout er weer tegenaan. En als het onderdeel goed vastzit, even met een kwastje met water de resterende vloeistof wegvegen. S-39 heeft een etsende werking en als dat te lang blijft zitten dan is dat niet goed voor het onderdeel.

Niet alleen met de tangetjes, maar ook met kleine stukjes hout kun je onderdelen vastzetten en solderen. Gebruik hierbij je eigen fantasie.

Dit is zo ongeveer alles wat je nodig hebt en moet weten om te kunnen solderen. Als het de eerste paar keer niet lukt dan niet gelijk de zaak aan de kant zetten, gewoon doorgaan. *And remember*, oefening baart kunst!! Veel plezier!

Richard

M24 Chaffee, War & Peace Show, Beltring 2006

Omdat ik er al een tijdje niet was geweest heb ik donderdag 30 november opnieuw een bezoek gebracht aan de twee Amerikaanse luchtlandingsmusea in Nederland, te weten het museum Bevrijdende Vleugels in Best en het Nationaal Bevrijdingsmuseum in Groesbeek. Wonend in Apeldoorn en als lid van de vereniging Vrienden van het Airbornemuseum Hartenstein in Oosterbeek heb ik dáár uiteraard meer contacten mee, heb ik het museum meermalen bezocht en heb ik aan diverse excursies en rondleidingen meegedaan.

Dan nu deze beide musea. Helaas is er wat betreft de Operatie Market Garden in Nederland nog steeds geen museum van de 1^e Poolse Onafhankelijke Luchtlandingsbrigade. Wel is er in Driel wel eens een losse tentoonstelling geweest en in Breda is trouwen wel een klein museum over de bevrijding van deze stad door de 1^e Poolse Pantserdivisie onder bevel van generaal Maczek.

Museum Bevrijdende Vleugels

Lange tijd waren er in Brabant twee musea over de 101^e Amerikaanse Luchtlandingsdivisie. In Best, in het centrum, vlakbij het station was in een klein pand het Brabants Airbornemuseum gevestigd. Het clubblad had de toepasselijke naam Wanowan. Wanneer het museum opgericht werd en hoe lang het bestaan heeft weet ik niet. Ik weet wel dat het in 1991 zijn 25-jarig jubileum vierde. De verzameling bestond hoofdzakelijk uit uniformen en psu van de 101^e Airbornedivisie en van de 15^e Schotse Infanteriedivisie. Ik zei "bestond" want het museum is inmiddels opgeheven.

Tegelijkertijd was er in Veghel het museum Bevrijdende Vleugels gevestigd dat, nu alweer enkele jaren geleden in Best is neergestreken. Dit museum is ontstaan uit de uit de hand gelopen hobby van de oprichter Jan Driessen (85) en vriend van prins Bernhard. De laatste opende het museum in Veghel op 19 september 1984, tijdens de 40-jarige herdenking van Operatie Market Garden. Jan Driessen ging in 1944 de Amerikaanse strijdkrachten tegemoet en werd door hen als verbindingsman ingelijfd bij het CIC (Counter Intelligence Corps). Dat Driessen mede hierdoor veel contacten met de 101 onderhield en veel medewerking voor zijn museum kreeg is wel duidelijk.

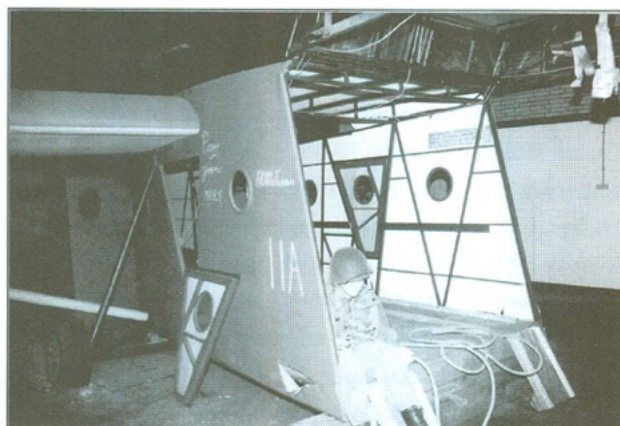
Het museum verhuisde in 1997 naar Best en werd wederom in september geopend. De huidige locatie is een voormalig mobilisatiecomplex van de Koninklijke Landmacht en bestaat uit verscheidene gebouwen aan de rand van landingsgebied van de 101 in '44.

Verzameling

De verzameling is onder meer ingericht in een aantal gebouwen zoals het hoofdgebouw en een aantal hallen. De verzameling is in thema's ondergebracht. De bezoeker wordt verwelkomd door twee tanks: een Patton M47 en een Sherman M4A1 "Grizzly". Ik weet dat de Twenot er wel eens op bezoek is geweest maar een aantal leden zeker niet. Vandaar een beknopt verslag.

Vliegtuigen centraal

Dat in dit museum vliegtuigen centraal staan is wel duidelijk. Rechts naast het hoofdgebouw staan twee DC-3 Dakota's. de meest linkse kwam in 1997 uit Amerika in Nederland aan. Op de neus staat de naam Darlin Dorien, genoemd naar de dochter van Jan Driessen en op de staart staat als registratienummer zijn geboortedatum: 290321. De DAK ernaast is volgens zeggen dezelfde die vroeger op een paal naast het Victorymuseum in Arlon stond. Maar er zijn nog meer vliegtuigen en toebehoren. In twee vliegtuighallen staan onder meer een Britse Spitfire, een Piper L-4 Grasshopper en buiten staan twee na-oorlogse toestellen, een Starfighter TF-104G en een MIG 21F. Best wel uniek is de recentelijk verkregen replica van een WACO zweefvliegtuig (↓). Deze replica

kreeg het museum van de filmmaatschappij die verantwoordelijk was voor de film "Saving Private Ryan ". Tijdens de tocht van de groep soldaten die deze soldaat moest opsporen komen zij langs neergestorte en gelande WACO's van de Amerikaanse luchtlandingsdivisies. Hoewel het een replica is geeft het wel een indruk van hoe wankel deze toestellen in onze ogen van nu waren. Voorts ligt er in één van de luchtvaartpaviljoens ook nog een Duitse V1.

Thema's in hallen

De hallen zijn verder onderverdeeld in Market Garden, Barbarossa, een Schotse hal van de Highland Divisie, een hal over de bevrijding van Zuid-Limburg en een hal met een Amerikaanse commandopost te velde. Ook in het hoofdgebouw staat een aantal voorwerpen als uniformpoppen, psu en modellen. In de zomermaanden staat buiten een groot aantal voertuigen opgesteld waaronder de bekende GMC's, een White halfrups voertuig, een Coles takelwagen, een M4 artillerietrekker en diverse stukken geschut.

De Sherman M4A1 "Grizzly"

Ook in de hallen zijn veel voertuigen te zien zoals een zeldzame Simplex motorfiets, een Cushman parascooter, Duitse motoren, als een BMW, een Zündapp en een NSU Kettenkraftrad. In de Barbarossahal staat zelfs een Hetzer, bij mijn weten de enige in Nederland. In de Amerikaanse hal met commandopost staat een aantal niet veel voorkomende GMC's zoals een bureauwagen, een rijdende tandartspraktijk en een werkplaatswagen.

Ook het Nederlandse leger in 1940 wordt niet vergeten. Een bezoekje is zeker de moeite waard

Adresgegevens:

Museum Bevrijdende Vleugels
Sonseweg 39 – Postbus 89 – 5680 AB Best
Tel. 0499 – 329 722
www.wingsofliberation.nl

Bevrijdingsmuseum Groesbeek

Het museum in Groesbeek is eigenlijk niet echt een airbornemuseum, alhoewel er wel veel aandacht aan wordt besteed. De bezoeker ziet tijdens zijn rondwandeling de opkomst van het fascisme, de bezetting in Nederland, de jodenvervolging en de bevrijding waar uiteraard de 8^e Luchtlandingsdivisie van de Amerikanen een grote rol heeft gespeeld. Een centrale plaats neemt een diorama van het oversteken van de Waal in. In de loop der jaren is dit diorama steeds veranderd en het is nu echt schitterend te noemen. Bovendien staat er een stalen reconstructie van de neus van een WACO. Ook

een maquette van de Japanse kampen in Nederlands-Indië is te bekijken. Er is een deel van een romp van een Dakota nagebouwd waar een para en psu in staan en ligt. Wat voertuigen en geschut betreft: binnen staan een vouwfiets, een jeep en een 75 mm packhouwitser en buiten een Duits PAK 75 en een Sherman met het embleem van de 8^e Pantserbrigade van de Engelsen. Ook staat er in het museum een boot waarmee de para's in september '44 de Waal overstaken, duidelijk te zien in Brug te ver. Bovendien staan er een pop van de commandant van de 8^e

Airbornedivisie, de toen 37-jarige James Gavin en zijn Nederlandse verbindingsofficier Harry Bestebreurtje.

Uniek is de herdenkinghal in de vorm van een parachute. In de buurt zijn het voormalig hoofdkwartier van deze divisie en een monument opgedragen aan generaal Gavin.

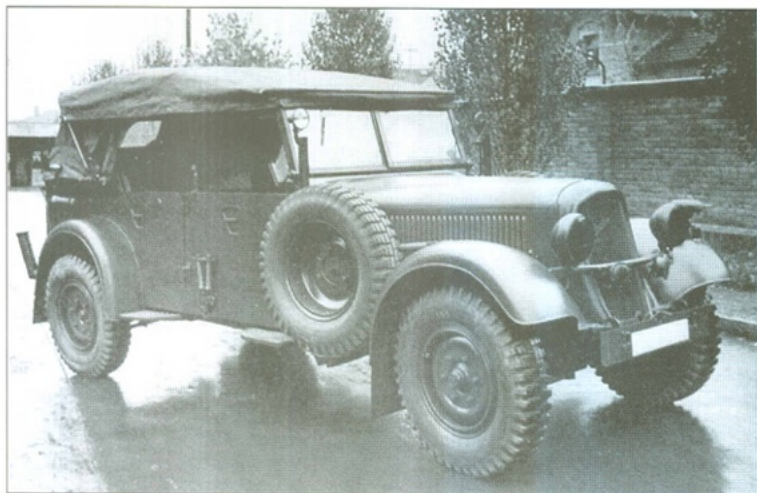
Adresgegevens:

Nationaal bevrijdingsmuseum 1944-1945
Wylerbaan 4 – Postbus 144 – 6560 AC Groesbeek
Tel. 024 – 397 4404
www.bevrijdingsmuseum.nl

Beide musea zijn zeker een bezoekje waard

GEZOCHT: bemanning voor de TWENOT stand op de beurs WHEELS in MINIATUUR in de IJsselhallen in Zwolle op 17 en 18 maart a.s. Meldten bij Marc Tempels

↑ Een van de eerste Kübelwagens 952, gefotografeerd op de binnenplaats van de Skoda fabriek in Pilsen.

Het was een voertuig van het type dat werd aangeduid met de algemeen naam "Kübelwagen", evenals bijvoorbeeld de Adler Type 3Gd en de Mercedes Type 340. Er zijn er (volgens cijfers van de fabriek) 1626 van gebouwd, voornamelijk in de versie Kfz.15, maar ook als Kfz.21 (100 stuks) en als ambulance (30 stuks).

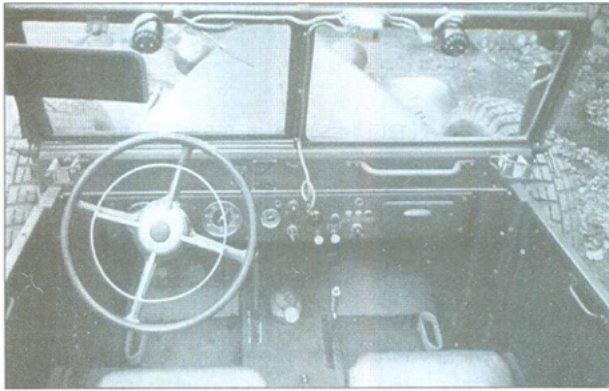
Plus Model heeft er eind 2003 een model van op de markt gebracht.

Bron: Military Armor International nr. 44

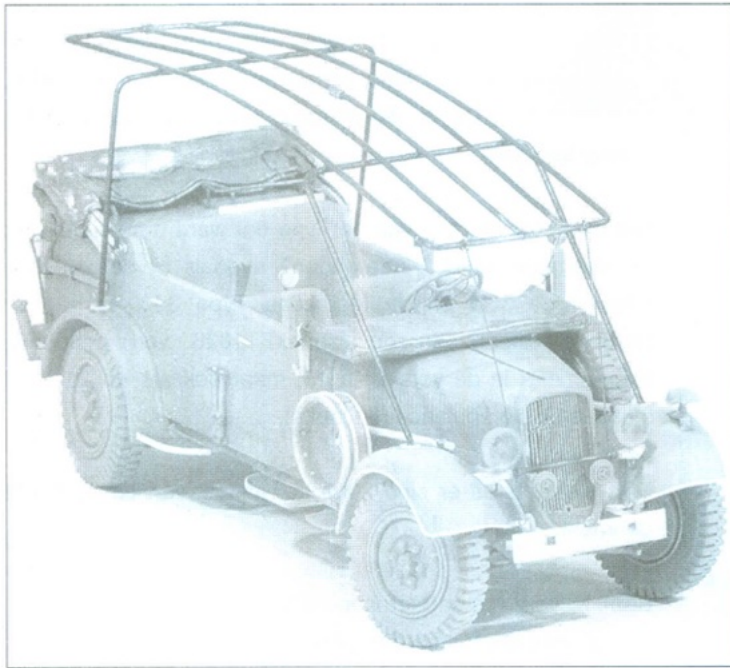
Foto's: collectie Patrick Sarrazin

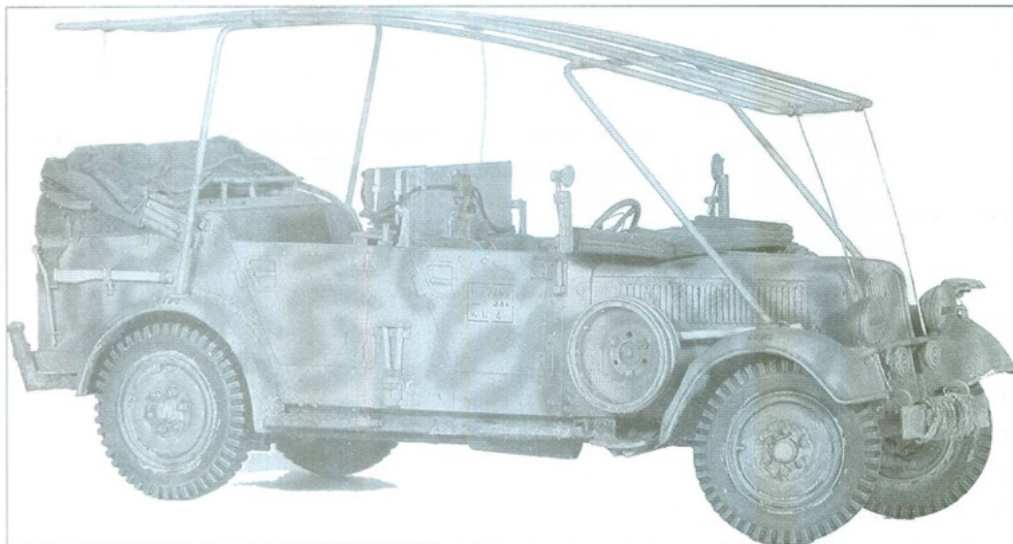
Beide foto's zijn gemaakt tijdens de beproevingen van het voertuig door officieren van de SS.

Het interieur met het dashboard en de ruitenwissers. Let op de geweersteun op de vloer.

Het model, uitgevoerd als verbindingvoertuig

Eind december 2006 verscheen, zoals ieder jaar, weer de nieuwe uitgave van **Armamentaria**, het jaarboek van het Legermuseum. Zoals al vele jaren het geval is, was het ook dit jaar een mooi uitgevoerd boek, waarin, in maar liefst 256 pagina's, twaalf verschillende onderwerpen werden behandeld.

Voor de liefhebbers van militaire voertuigen sprong er direct een uit, namelijk dat over de in het afgelopen jaar grondig gerestaureerde keukenoplegger M38. Maar ik heb ook diezelfde avond nog enkele andere artikelen met veel belangstelling gelezen. Ik heb het dan over het artikel over de uitrusting van een Nederlandse commando in Afghanistan, waarin uitvoerig wordt beschreven en getoond wat een commando op een patrouilletocht zoal "op de man" bij zich heeft. Ook het verhaal "Van steen tot staal", over de geschiedenis van het mortier en de mortiermunitie in het Legermuseum werd meteen gelezen. "Laten hangen!!" over de affiches van de militaire vakbonden in de periode 1973-1996 zal bij menige lezer oude herinneringen oproepen.

In de dagen daarna kwam successievelijk ook de rest van het boek aan bod en hoewel er vanzelfsprekend artikelen bij zijn over onderwerpen waar ik in het geheel geen belangstelling voor heb, vallen ze toch allemaal op door de grondigheid waarmee de onderwerpen worden besproken, de leesbaarheid van de tekst en de goede kwaliteit van de illustraties.

Al met al, een fijn boek om te hebben! Iedereen die Vriend van het legermuseum is heeft het afgelopen december ontvangen. Ben je geen "Vriend" en wil je het toch hebben dan kan je het kopen in de winkel van het Legermuseum. De makkelijkste manier om het in vervolg vanzelf toegestuurd te krijgen is: Vriend worden. Hoe: zie www.vriendenlegermuseum.nl

De restauratie van de keukenoplegger M38

De keukenoplegger maakt al sinds de meidagen van 1940 deel uit van de collectie van het Legermuseum. De toenmalige museumdirecteur, M.C. van Houten, was als officier van de marechaussee belast geweest met de beveiliging van de voormalige Duitse keizer Wilhelm II, die de na de eerste wereldoorlog zijn laatste levensjaren in ballingschap heeft doorgebracht in Doorn. Van Houten had in deze functie veel contact gehad met Duitse officieren en die contacten wendde hij in mei 1940 nuttig aan om een deel van de Duitse krijgsvuit veilig te stellen

voor de collectie van het Legermuseum. Onder deze aanwinsten bevond zich ook de keukenwagen.

Begin jaren '80 werden o.a. wegens ruimtegebrek verschillende objecten in bruikleen gegeven aan andere KL-collecties of in depot worden opgeslagen. De keukenwagen werd toebedeeld aan de Kokschoon in de Ripperdakazerne in Haarlem. Daar heeft hij jaren als ornament buiten gestaan. Weer en wind eisten hun tol en souvenirjagers sloegen hun slag. Het had weinig gescheeld of de wagen was van ellende vanzelf in elkaar gestort. Hij werd gelukkig nog net op tijd gered en ondergebracht in een depot, waar hij in ieder geval niet verder aftakelde. In juli 2005 werd hij overgebracht naar Delft, waar de restauratoren van het Legermuseum zich over hem ontfermden. De in de Haarlemse jaren ontstane schade was aanzienlijk, maar gelukkig niet onherstelbaar. Met veel inspanning plus de medewerking van verschillende andere instanties werd de keukenwagen weer in zijn oude staat teruggebracht.

Een lange rij wachtenden voor een keukenoplegger van het 4^e Regiment Huzaren in de meidagen 1940 (collectie Museum Nederlandse Cavalerie).

Nu hoorde er bij de keukenwagen ook een Ford-trekker en die had het museum niet. Echter, na een lange zoektocht werd deze in het Den Hartogh Ford Museum in Hillegom gevonden, zodat deze unieke trekker-oplegger-combinatie thans weer in volle glorie bewonderd kan worden (mogelijk al deze maand!).

Bronnen:

- De keukenoplegger op de kaart gezet, Alfred Staarman & Wim den Dunnen, Armamentaria 2006 / 2007
- Restauratie keukenoplegger succesvol afgerond, Wim den Dunnen, Nieuwsbrief Vrienden Legermuseum, dec. 2006

↑ *De gerestaureerde keukenoplegger in volle glorie*

↓ *De complete combinatie (foto's: Wim den Dunnen)*

